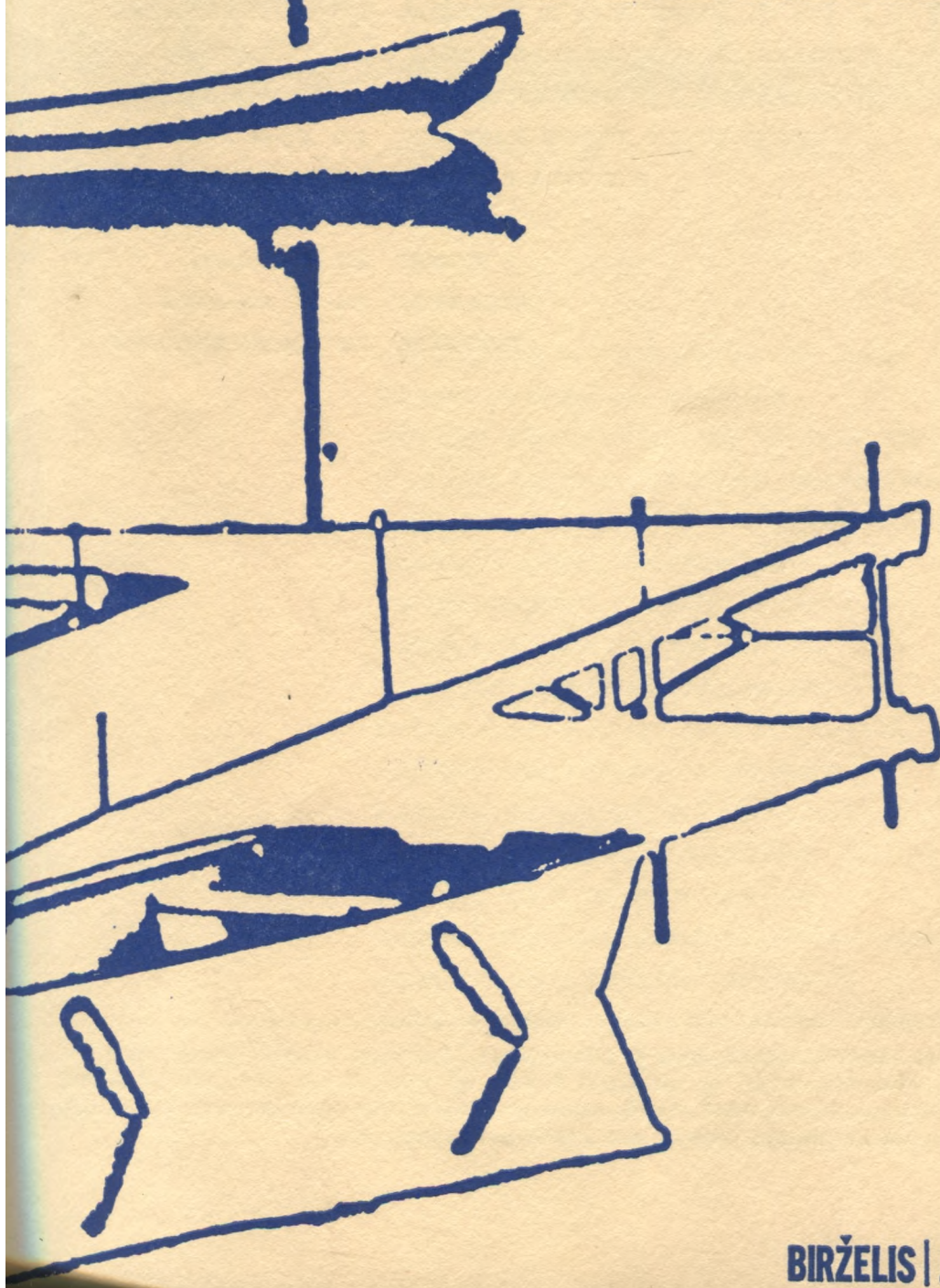

laiškai lietuviams

6

BIRŽELIS | JUNE 1974

KRISTUS IR MOTERIS	182	A. Rubikas
DIEVO ŽODIS IR SENASIS TESTAMENTAS (II)	185	Antanas L. Rubšys
JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE (XVII)	188	Br. Krištanavičius, S.J.
EILĖRAŠTIS	193	Vladas Šlaitas
NIKALOJUS A. BERDYAEVAS	193	J. Venckus, S.J.
AMERIKOS LIETUVIŲ KATALIKŲ TARNYBA	195	Pranešimas
SEKSAS DABARTIES MITŲ PANTEONE (II)	196	A. Paškus
BERNIUKAS IR MERGAITĖ	200	Dr. N. Elijošaitienė
HERMANN HESSE IR JO "SIDDHARTHA"	203	Marija Eivaitė
MORTOS SĄMONĖ	206	Antanas Maceina
PUPUTIS ĮSIGIJO TIKRUS NAMUČIUS	207	Nijolė Jankutė
ATSIUSTA PAMINĖTI	208	Redakcija
KALBA	209	J. Vaišnys, S.J.
FILMAI	211	J. Prunskis
ATGARSIAI	213	V. Abromaitis
TĖVYNĖJE	215	Danutė Bindokienė

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1974 / BIRŽELIS - JUNE / VOLUME XXV, NO.

GEGUŽĖ IR BIRŽELIS ŽMONIJAI YRA TAPE
ŠEIMOS ĮPRASMINIMO MĖNESIAIS.
GEGUŽĖS MĖNESĮ ŠVENČIAME MOTINOS DIENĄ.
TEISINGAI KELIAME JOS KILNŲ HEROIŠKUMĄ,
AUGINANT IR AUKLĖJANT KŪDIKIUS,
AUKOJANT JIEMS DAUG NEMIGO NAKTŲ.
TAČIAU NEREIKIA UŽMIRŠTI IR TĖVO,
KASDIEN DIRBANČIO SUNKU DARBĄ,
KAD ŠEIMA BŪTŲ LAIMINGA IR SOTI.
DAŽNIAUSIAI JIS DIRBA TOLI NUO ŠEIMOS,
ATSKIRTAS NUO VAIKŲ ČIAUŠKĖJIMO,
KAD TIK JIE DŽIAUGTŲSI IR BŪTŲ LAIMINGI.
JIS PATS JAIS RETAI PASIDŽIAUGTI TEGALI.
ŽMONIJA TAI SUPRATO IR ĮVERTINO,
PASKIRDAMA VIEŅĄ BIRŽELIO MĖNESIO DIENĄ
PAGERBTI ŠIAM KUKLIAM DIDVYRIUI,
SAVO PASLĖPTU DARBU TEIKIANČIAM ŠEIMAI
PATOŲ GYVENIMĄ, DŽIAUGSMĄ IR LAIMĘ.

KRISTUS IR MOTERIS

A. RUBIKAS

KLAIDINGAI KELIAMAS KLAUSIMAS

Neseniai teko skaityti šitokį teiginį: "Iš to, kad Kristus įsikūnijo į vyro prigimtį, galime, atrodo, pagrįstai daryti tik tą išvadą, kad vyro prigimtis yra tinkamesnė pasaulio atpirkimo bei išganymo misijai atlikti ir dėl to jis ją pasirinko. Ar ne ši bus ir pati svarbioji priežastis, kad ir savo įpėdiniais, savo darbo tęsėjais Kristus pasirinko vyrus ir iki šiol Bažnyčioje popiežius, vyskupai ir kunigai yra vyrai" (L.L., 1973 m. psl. 329).

Toje pačioje vietoje toliau buvo rašoma: "Moteris per savo atstovę Mariją dalyvauja pilniau ir intymiau negu vyras, o moters įnašas į visos žmonijos atpirkimo ir išgelbėjimo paslaptį šia prasme yra didesnis negu vyro".

Šitokie išvedžiojimai yra labai paplitę. Iš vienos pusės jie pabrėžia Marijos kaip moters didesnę įnašą į žmonijos gelbėjimo darbą. Iš kitos gi pusės jie vėl pažymi faktą, kad vyrai pirmauja bažnytniame gyvenime ir bando tą reiškinį pagrįsti Kristaus vyriškumu.

Kristaus vyriškumas yra nuo seno mėgstamas argumentas prieš moterų lygiateisiškumą bažnytniame gyvenime. Juk jeigu pats Kristus buvo vyras, arba "įsikūnijo į vyro prigimtį", tai esą aišku, kad vieni vyrai ir turį lemti bažnytinį gyvenimą.

Čia nekelsim klausimo, kodėl antrasis Švč. Trejybės asmuo gyveno mūsų tarpe kaip žmogus-vyras. Juk jeigu jis būtų gyvenęs kaip moteris, tai šiandien lygiai taip pat klaustume, kadėl jis nebuvo vyras.

Mums rūpi kitas klausimas: kokias išvadas teologijoje galima daryti iš Kristaus vyriškumo, arba kiek Kristaus vyriškumas galioja prieš moteris Bažnyčioje?

Visų pirma reikia pastebėti, kad argumentuoti Kristaus vyriškumu (išganymo uždavinį vykdant) reiškia išganymo darbą suseksualinti, sulytinti, tai yra, jį daryti

priklausomą nuo tam tikros lyties, šiuo atveju nuo vyriškosios. O be to, čia duoti vyrui (ar vyriškumui) pirmenybę reiškia tuo pačiu moterį šiuo atžvilgiu pastumti į antrą vietą. Nors pačiai Marijai kaip moteriai čia priskiriamas gana didelis, net didesnis įnašas žmonijos gelbėjime, tai vis dėlto visos kitos moterys, Marijos seserys, bažnytniame gyvenime nukeliamos keliom pakopom žemyn vien dėl to, kad Kristus buvo vyras. Taigi ir kyla klausimas, ar yra pagrindo čia vienai kuriai lyčiai duoti pirmenybę?

DIE VAŽMOGIS

Bažnyčios mokslu, pasaulio Gelbėtojas, antrasis Švč. Trejybės asmuo, tapo žmogumi, kad pasaulį sutaikintų su Dievu arba jį atpirtų. Teologų aiškinimu, čia reikėjo jo dievystės, nes reikėjo susitaikinti su Dievu. Bet kartu čia reikėjo ir žmogystės, nes reikėjo sutaikinti žmones. Taigi būdamas Dievas ir kartu žmogus vienam asmeny, Kristus sujungė, suvienijo, sutaikino žmogų su Dievu, o tuo pačiu ir visus žmones, įsijungusius į jį, padarė Dievo išūniais.

Šitoks aiškinimas remiasi apaštalo Pauliaus žodžiais: "Atėjus laiko pilnatvei, Dievas siuntė savo Sūnų, gimusį iš moters, pavaldų įstatymui, kad atpirtų esančius įstatymo valdžioje ir kad mes įgytume išūnystę. O kadangi esate išūniai, Dievas siuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: 'Aba, Tėve'" (Gal. 4, 4-6). Šie Pauliaus žodžiai labai gražiai išreiškia visą Kristaus įvykdytą išganymo darbą. Dievo Sūnus gimsta iš moters, tai yra, tampa tikras žmogus. O tapęs žmogumi, jis žmogų padaro Dievo išūniu, Dievo vaiku, kuris dabar į Dievą kreipiasi jau kaip į savo Tėvą.

Šv. Raštas Kristų vadina Dievo ir žmonių tarpininku ir kartu pabrėžia, kad jo tarpininkystė remiasi jo žmogyste. Antrasis Švč. Trejybės asmuo yra dėl to tarpininkas, kad yra tapęs žmogumi. Tik dvi prigimtis,

dievišką ir žmogišką, sujungęs vienam asmeny, jis galėjo pasaulį sutaikinti, sujungti su Dievu. Netapęs žmogumi, jis nebūtų galėjęs tarpininkauti. Tai patvirtina labai aiškiais žodžiais apaštalas Paulius: "Vienas Dievo ir žmonių tarpininkas — žmogus Kristus Jėzus" (1 Timot. 2, 5).

Vienas dalykas čia pat krinta į akis. Apaštalas, kalbėdamas apie Kristaus tarpininkystę, sako: "žmogus Kristus Jėzus". Bet

jis nesako: "vyras Kristus Jėzus". Pagal apaštalo aiškinimą, Kristaus tarpininkystė (jo išganomasis veiksmas) glūdi ne jo vyriškume, o jo žmogiškume. Šv. Raštas niekad Kristaus neįvardija kaip vyro ir niekur nedaro užuominų į jo vyriškumą, o vien į jo žmogiškumą ir visur jį vadina žmogumi. Tą įvardijimą buvo pasirinkęs ir pats Išganytojas, prisistatydamas kaip žmogaus sūnus (žmogus).

Kančios metu į Piloto lūpas, rodančio sukankintą Kristų minioms, Šv. Raštas nededa žodžių: "Štai vyras", o žodžius: "Štai žmogus!" (Jono, 19, 5). Laiške romėnams Paulius kalba apie "vieno žmogaus, Jėzaus Kristaus" malonės dovaną (5, 15). O laiške korintiečiams jis rašo: "Kaip per žmogų atsirado mirtis, taip per žmogų ir mirusiųjų prisikėlimas" (1 Kor. 15, 21). Visur čia Šv. Raštas argumentuoja Kristaus žmogiškumu.

Iš Senojo Testamento Pradžios knygos žinome, kad žmogus yra tiek vyras, tiek moteris. Šv. Rašto kalboje tai reiškia abudu. Tai patvirtina ir pats Išganytojas ginčydamasis su fariziejais: "Argi neskaitėte, jog Kūrėjas iš pradžių 'sutvėrė žmones kaip vyrą ir moterį'" (Mato, 19, 4).

Iš to plaukia labai svarbi išvada, būtent, kad "žmogus Kristus Jėzus" (1 Timot. 2, 5) atstovauja lygiai abiem, tiek vyrui, tiek moteriai, nes tiek vienas, tiek kitas yra žmogus. Šiuo atžvilgiu lytiškumas nevaizduoja jokio vaidmens, tiek iš Gelbėtojo, tiek iš išgelbėtųjų pusės. Apaštalas Paulius, aiškindamas, kad Dievo Sūnaus įsikūnijimo dėka esame tapę Dievo išūniais, taip pat turi galvoje ne vienus vyrus, o visus atpirktuosius, taigi ir moteris.

KAS ATPIRKO MOTERIS?

Dabar grįžkim prie straipsnio pradžioje minėto teiginio, kad Kristus pasaulio atpirkimo bei išganyimo misijai atlikti pasirinko vyro prigimtį. Bet šitaip iškėlus klausimą, reikėtų kartu sakyti, kad Kristus nėra prisiėmęs moters prigimties. O iš to jau plauktų nelauktos išvados. Juk ko Kristus nėra prisiėmęs, to jis negalėjo sutaikinti su Dievu, to jis negalėjo atpirkti. O jei Kristus nėra prisiėmęs moters prigimties, tai jis moterų nėra nesutaikino su Dievu. Tada nėra atpirtos moterys, o su jomis nėra Švč. Marija. Tada Kristus būtų tarpininkas vien vyrų, bet ne moterų.

Prie tokių katastrofiškų išvadų mus veltų išganomojo darbo seksualinimas arba vyriškumo pabrėžimas pasaulį gelbstint. Mes neneigiam, kad Kristus buvo vyriškos lyties. Bet kartu pažymim, kad vyriškumas

nevaizduoja jokio vaidmens žmonijos išganyme arba sutaikinime su Dievu, nes čia reikėjo ne tam tikro lytiškumo, o žmogiškumo.

VIENAS VISŲ TARPININKAS

Taigi ir Kristus, kad ir vyras, atstovauja žmogiškajai prigimčiai abiejų, tiek vyro, tiek moters, nes juk ir moteris yra žmogus pilna to žodžio prasme. Bet jei taip, tai iš Kristaus vyriškumo negalima argumentuoti prieš moteris arba daryti kokių nors moteris nuvertinančių išvadų. Jos neturėtų pagrindo. Štai ir apaštalas Paulius gina abiejų lyčių lygybę Kristuje: "Nebėra nei vyro, nei moters; visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje" (Gal. 3, 28).

Tad kokią vaidmenį Dievo santyky su žmonėmis vaidina lytiškumas? Ar turim pagrindo lytinį principą nešti į tuos santykius?

Visų pirma aišku, kad Dievas nėra žmogus, taigi jis nėra nei vyras, nei moteris. Tad kodėl jis turėtų teikti pirmenybę vienai kuriai lyčiai, vyrui arba moteriai? Juo labiau, kad Senojo Testamento Pradžios knyga, pasakojanti apie pasaulio sutvėrimą, pabrėžia abiejų, tiek vyro, tiek moters, tą patį žmogiškumą arba abiejų žmogiškąją lygybę. Tiesa, Šv. Raštas vadina Dievą Tėvu. Bet Tėvu Dievą vadina ne dėl to, kad Dievas būtų vyras, o dėl to, kad pabrėžtų Dievo autoritetiškumą.

Prieš jį, Tėvą, abudu yra lygūs, tiek vyras, tiek moteris. Lygūs juodu yra ir prieš Dievo Sūnų — pasaulio Gelbėtoją. Štai šv. Paulius laiške korintiečiams sako: "Kaip Adomas visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti" (1 Kor. 15, 22). Bet Adomas yra abudu: vyras ir moteris (Adomas ir jo "šonkaulis"). Taip ir Kristus lygiai atgaivina abudu, vyrą ir moterį, ir nėra viena ne daugiau už kitą (nebent kas to atgaivinimo pats nenorėtų). Tad kodėl vyrai turi tokią persvarą bažnytiniam gyvenimui?

MARIJOS GARBINIMAS

Antrasis Vatikano susirinkimas kalba apie nepaprastą malonės dovaną, tekusią Mergelei Marijai, kuria ji toli pralenkia visus kūrinius tiek danguje, tiek žemėje (Baž-

nyčia, 53). "Tačiau", sako susirinkimo tėvai, "kaip Adomo palikuonė, ji yra drauge sujungta su visais išganytaisiais žmonėmis. Ji netgi yra tikra Kristaus narių motina, nes savo meile padėjo Bažnyčioje gimti tikintiesiems, kurie yra Kristaus, tos Bažnyčios galvos, nariai. Tad ji yra sveikinama kaip nepaprastai kilni ir iš visų išsiskirianti Bažnyčios narė, kaip jos tikėjimo ir meilės atvaizdas ir gražiausias pavyzdys" (ten pat). Taigi susirinkimo tėvai Mariją pristato kaip visos Bažnyčios, taigi ir vyrų, tikėjimo ir meilės atvaizdą ir gražiausią pavyzdį. Jie kalba apie Marijos, kaip Adomo palikuonės, susijungimą su visais žmonėmis. Tokiu būdu ir Marija atstovauja, kaip

ir jos Sūnus, ne vienai kuriai lyčiai, ne vienuoms moterims, o visai Bažnyčiai ir net žmonijai. Ji atstovauja tiek moterims, tiek vyrams dėl to, kad jos "tebūnie", tartas apreiškimo metu, yra kartu visos žmonijos atsiliepimas į Dievo planą gelbėti žmoniją. Taigi Marija yra tipas visos žmonijos, nusilenkiančios išganyką nešančio Dievo planams. Visa Bažnyčia ją garbina kaip savo pirmtakę.

Ir štai, nežiūrint tokio didelio Marijos garbinimo, tokio nepaprasto jos iškėlimo, visos kitos moterys – Marijos seserys – Bažnyčioje, galima sakyti, yra beveik be teisės, palyginus jas su vyrais. Kodėl?

(b. d.)

“DIEVO ŽODIS” IR SENASIS TESTAMENTAS

(Tęsinys)

ANTANAS L. RUBŠYS

2. SENOJO TESTAMENTO KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Nuostaba ir vargas įgalina žmogų klausiti: "Kas tai? Kodėl? Kur esi?" (žr. Prad 2, 18-25; 3, 9). Nuostabą atspindi vaiko smalsumu degančios akutės, Archimedo "eureka" (suradau) ir Skylab astronautų Kohoutek kometos aprašymas. O vargas yra žmogaus odiseja per savo trapų ribotumą. Neišvengiamų ristynių su savimi, su kitais, su aplinkybėmis ir su gamta dėka, žmogus ieško įprasminti save per ryšius su žeme, su dangumi, su anapus, išgyvendamas skausmą, kalbę ir mirtį.

Senasis Testamentas yra ne tik istoriškas dokumentas, bet ir literatūrinis kūrinys. Abiem atvejais jis atspindi žmogaus nuostabos ir vargo* klausimus: "Kas tai? Kodėl? Kur esi?" Žmogaus trapumo bei tragizmo supratimu, nuodėmės ir išganymo išgyvenimu²⁰ Senasis Testamentas rikiuojasi su pasaulinės literatūros klasikais: Homeru, Dante, Shakespeare'u, Milašium... Klasiškoji Senojo Testamento apimtis – nuolat ir visur galiojantis nuostabos ir vargo supratimas – glūdi Dievo, ir ypač žmogaus, sam-

pratose. Senojo Testamento klausimai ir yra: "Kas yra Dievas? Kas yra žmogus? Kas yra Dievas žmogui ir žmogus Dievui?"

Senojo Testamento Dievo samprata. Dievas Senajame Testamente yra tas, kuris žmogų prašnekina neišvengiamu klausimu: "Kur tu esi?" (Prad 3, 9). Jis duoda Abraomui vilties surasti ir drąsos ieškoti Pažadėtosios žemės (Prad 12, 1-4). Jis išveda žydus iš Egipto, veda per dykumą ir įveda į Pažadėtąją žemę, Kanaaną.²¹ Taigi ne žydai surado Dievą, bet Dievas surado juos.²² Religijų istorija rodo, kad žmogaus širdis yra išradinga dievukų dirbtuvė. Bet Senasis Testamentas rodo vieną išimtį. Ne žydai susilipdė ir pasidarė sau dievuką, bet Dievas susirinko juos, susitverdamas iš jų sau tautą. Patys žydai stebėdamiesi klausė, kodėl Dievas juos myli (Pak 7, 8). Tas pats Dievas, kuris susirinko sau tautą, yra dangaus ir žemės Tvėrėjas (Prad 1, 1-2, 4a; Iz 40-55). Du dalykai itin ryškūs Senojo Testamento Dievo sampratoje: Dievas yra ir Istorijos Viešpats, ir Visatos Tvėrėjas. Jis yra tolimas ir skirtingas nuo žmogaus ir visatos savo dieviškumu (transcendencija). Artimas

ir prieinamas žmogui savo gerumu istorijoje ir tvėrime (imanencija).²³ Būtina pabrėžti, kad Senojo Testamento Dievas tapo artimu ir prieinamu savo gerumu žmogui ir rūpesčiu žmogumi. Jo vardas, asmeniškasis ir apreiškimas, yra Jahvė. Vertimuose Jahvė yra *Viešpats* (Iz 3, 13-14). Žydams vardai nebuvo vien tik *garsas* su *prasme*, bet pats daiktas ar asmuo. Jahvė reiškia *Jis-Yra*,²⁴ Taigi Dievas Jahvė, Dievas Viešpats, Dievas "Jis-Yra" yra nuolat ateinantis Viešpats, žydų pažintas, patiriant Jo gerumą — išganymą istorijoje ir Jo valią — nuteisinimą istorijoje.

Ši Dievo samprata yra unikumas religijų istorijoje. Ja didžiuojasi tik žydai, krikščionys ir musulmonai.

Žmogus Senajame Testamente. Dievo "Jis-Yra" (įvykiuose dėl mūsų) sampratos šviesoje Senojo Testamento žmogus supratas save. Ši žmogaus saviprata neturi saulygios. Du dalykai jai itin būdingi, būtent: pati žmogaus saviprata ir žmogus istorijos tėkmėje bei raidoje.

Žmogaus saviprata žydų Šventraštyje yra "tiesa, pastatyta ant galvos", kitaip saktant, paradoksali, nes neįprasta. Lengva duoti pavyzdžių su siaura, perdėm ir perdėtai žydiška, svetimųjų neapkenčiančio Senojo Testamento žmogaus samprata. Užtenka prisiminti žydų laikyseną kananiečių atžvilgiu ir jų keršto šauksmus prieš babiloniečius bei edomiečius. Tačiau klasiška literatūra tokia yra kaip tik dėl to, kad išreiškia žmogaus gelmes ir parodo žmogų ne tik visai nuogą, susmulkėjusį ir trapų, bet parodo jį ir visu jo paslaptinių akiračių gaivumu.

Žmogus²⁵ Senajame Testamente "pramena" gyvulius, paukščius, žvėris (Prad 2, 18-20) ir net moterį (Prad 2, 21-25). *Praminti* arba *duoti vardą* reiškia "prijaukinti pavadinant" arba "pavadinti prijaukinant". "Duodant vardus", kalbos pagalba išreiškiama visatos samprata bei jos prasmės sau ir kitiems. Moteris nepasitenkina tik "praminimu", nes ji "matė, kad medis geras valgymui, grynas malonumas akims ir turėtinasis, norint pažinti..." (Prad 3, 6). No-

rint pažinti, "kas gera ir kas pikta" (Prad 3, 5; 2, 17),²⁶ pažinti visa patiriant!²⁷ Noras pažinti žmoguje yra besotis. Juo veržiamasi į beribius akiračius. Žaidžiama su galimais dabartyje, kuriama ateitis. Žaidimas su galimais veda į nuosprendį. Žmogaus nuosprendis ir jo pasekmės atskleidžia Senojo Testamento žmogaus savipratos esmę.

Kaip jau sakytą. Senasis Testamentas, nors ir dažnai perdėm perdėtai žydiškas, tačiau atspindi kiekvieno žmogaus ir visos žmonijos norą "praminti", "pažinti visa" ir ieškoti Dievo. Jį skaitant ar jo klausantis, tiesa, užkliūnama už siaurumo ir nepastebima anų beribių akiračių. Pravartu prisiminti, kad ir Egipto bei Mezopotamijos raštija siaurai apie žmogų galvojo. Net graikų raštija dalino žmoniją į graikus ir barbarus (laukinius!) su beširdžiu išdidumu. Mūsų pačių raštijoje skaitoma: "Perkūne dievaiti, nemušk žemaitį, bet mušk gudą, kaip šunį rudą..."

Dievo ir žmogaus sąveikos samprata. Žmogaus saviprata Senajame Testamente labiausiai išryškėja, panagrinėjus žmogų istorijos tėkmėje bei raidoje. Mūsų laikais rašoma istorija turi dvi įkyrias akis, būtent: chronologiją ir geografiją. Keliami du pagrindiniai klausimai: *kur* ir *kada*. Senasis Testamentas nelabai domisi, kur ir kada kas įvyko, bet stengiasi perduoti įvykio reikšmę bei prasmę, kreipia dėmesį į nuostabą ir vargą, išgyventą įvykiuose. Dažnai žmogus imamas kaip grupė, o grupinis išgyvenimas kaip pavienis išgyvenimas. Pavyzdžiu gali būti Abraomas, Jokūbas, karalius — vienas daugelyje ir daugelis viename. Abu šie vienetai — grupė ir pavienis — išreiškiami tikėjimo Istorijos Viešpačiu rėmuose. Nors istorija yra žmogaus — grupės ar pavienio — veiksmas, už kuriuos pats žmogus yra atsakingas, tačiau žmogaus saviprata istorijos raidoje nėra pasauliška. Dievas — "Jis-Yra" (įvykiuose dėl mūsų) — istoriją pradėjo, jis ir prives ją prie sėkmingos pabaigos. Įvykiai tarp istorijos pradžios ir pabaigos taip pat paklusta visagalei Valiai, nes Dievas "Jis-Yra" (juose dėl mūsų). Tokiu būdu žmogaus nuo-

sprendis priklauso Dievo teismui, vykstančiam istorijoje. O visos istorijos raktas yra "Jis-Yra" (įvykiuose dėl mūsų) — visagalė Valia arba Karalystė (padėtis, kurioje Dievo gerumas ir rūpestingumas yra priimamas ir įgyvendinamas). Į šį tikslą ir kryps ta visa istorijos raida. Kiekviename "teisme", kiekvienoje krizėje labiau ir labiau išryškėja "Jis-Yra" (joje dėl mūsų) visagalė Valia.

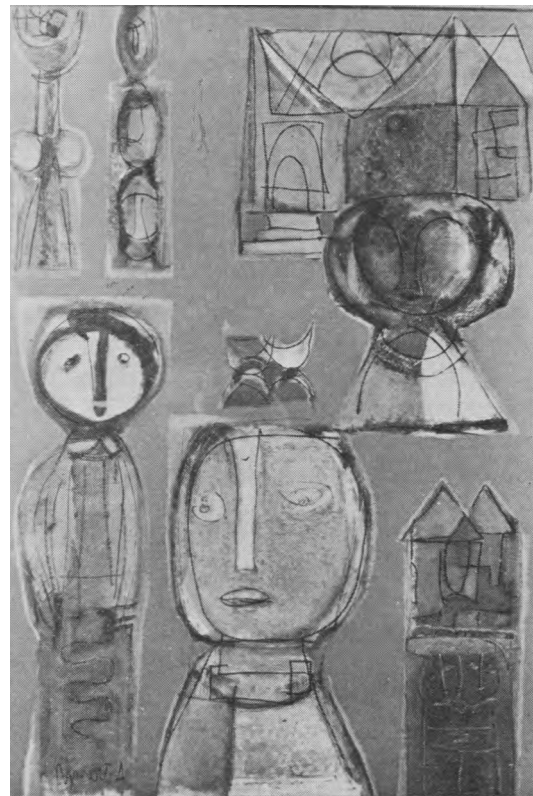
Senajame Testamente žmogaus saviprata nustebime ir varge yra aukštesnė už graikų, nes graikuose žmogus paliktas likimo lemčiai, o žydams neišvengiama lemtis buvo tik prietarai. Graikų raštijoje neišvengiama lemtis, likimas, tampa prieštara- ravidimu gyvenimo džiaugsmui. Senojo Testamento žmogaus saviprata nėra nei pesimistiška, nei optimistiška. Žmogaus istorija yra tokia, ko jis pasiekia visagalės Valios iššūkio kontekste. Džiaugsmui čia ne mažiau vietos skiriama negu graikų raštijoje. Tačiau džiaugsmą iš gyvenimo veja ne likimas, bet nuodėmė.²⁸

Senasis Testamentas pasisako už žmogaus nuosprendį ir vidinę laisvę. Nuosprendžio ir vidinės laisvės idealas rėmuojamas į Dievo "Jis-Yra" (dėl mūsų įvykiuose) iššūkio kontekstą. Dievo visagališkumas išryškėja išganymo ir nuteisimo veiksmuose, nes čia apsisireiškia Jo dorinė Valia. Dorinė Dievo Valia iš esmės ir nenugalimai riboja žmogaus laisvę. Kadangi žmogus gali praminti (apvaldyti pavadinant), kadangi jis veržiasi visa pažinti (patirti išgyvenant), jis užmiršta savo trapumo ribas ir tampa akiplėša. Čia ir įeina nuodėmė.²⁹ Žodžiai: *ne-pataikyti*, prašauti, sukilti, *paklysti* ir pan. aprašo Senojo Testamento nuodėmės sąvoką. Nuodėmė savo esme yra akiplėšiškas savęs patenkinimas ir jį sekąs nerimas.³⁰ Čia ir yra žmogaus nelaimė. (b.d.)

20. Žr. Gerhard von Rad, Old Testament Theology (New York, Harper & Row, 1962, I, 355-356).

21. Išėjimo, Skaičių, Pakartojimų, Jozuės knygos.

22. Žr. Pak 26, 5-9; 6, 20-24; Joz 24, 2-13. Taip

A. Dargis

pat G. von Rad, Genesis (Philadelphia, Westminster, 1961, 13-20).

23. "Transcendencija" ir "imaneneija" yra abstrakčios galvosenos apie Dievą žodžiai. Žydai savo galvosena buvo labai konkretūs.
24. Plg. G. von Rad, Old Testament Theology, I, 179-187.
25. Hebraiškai adam, nes sutvertas iš adamah, pažodžiui būtų "žeminis", nes iš "Žemės". Suprantama kolektyviai, o ne kaip vardas.
26. Prad 3, 5; 2, 17. Žr. Eugene Maly, Genesis, knygoje The Jerome Biblical Commentary, suredagautoje R. Brown, J. Fitzmyer ir R. Murphy (Englewood Cliffs, N.J., Prentice Hall, 1968, 2, 26-27).
27. Ten pat.
28. įžūlus arba akiplėšiškas savęs patenkinimas ir jį sekąs nerimas.
29. Žr. S. Lyonnet, L. Sabourin, Sin, Redemption, and Sacrifice (Rome, Biblical Institute Press, 1970, 5-30).
30. Žr. Maly, ten pat, 2, 27.

JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

XVII. PROVINCIJOLO PAKEITIMAS

Rašant apie provincijolo pakeitimą, bus naudinga priminti, kad Lietuvos Jėzuitų Provincija buvo atkurta 1930 m. kovo 19 dieną ir jos vadovybė buvo pavesta T. Kipui. Kadangi Lietuvos provincija dar priklausė nuo Vokiečių jėzuitų provincijos, tikrasis jos vyresnysis buvo T. Bley. Turint tai galvoje, bus pravartu pasižiūrėti į visuomenės atsiliepimus, pasirodžiusius žodžiu ar raštu apie tėvų jėzuitų nuveiktus darbus.

Minėdami jėzuitų veiklą iki 1934 m., Lietuvos laikraščiai, apskritai, teigiamai atsiliepdavo apie jėzuitų darbus, nors kartais kritiškai žiūrėdavo į T. Kipo asmenį.¹ 1934 m. sausio mėnesį "Tėvų Žemėje" pasirodė labai nepalankus straipsnis apie Vokietiją ir T. Kipą. Straipsnio turinys buvo aptartas konfratų, mokytojų bei tėvų komiteto posėdžiuose. Katalikų spaudoje T. Kipą gynė T. Venckus, sumaniai ir objektyviai atremdamas "Tėvų Žemės" priekaištus.² T. Vencaus straipsnis buvo išverstas į vokiečių kalbą ir nusiųstas susipažinti T. Bley. Kadangi "Tėvų Žemės" priekaištai buvo neteisingi, T. Kipas gavo daug gražių laiškų iš buvusių jėzuitų gimnazijos mokinių, Kauno miesto burmistro A. Merkio ir mokinių tėvų.

1934 m. vasario 1 dieną aukštesniųjų mokyklų inspektorius Stasys Čiurlionis papasakojo T. Kipui, kaip bauriai (gemein) apie jėzuitų gimnaziją kalbėjęs švietimo ministerijoje inspektorius Melchijoras Račkauskas, kurį T. Kipas visuomet laikė veidmainiu.³ Vasario 6 dieną dar kartą posėdžiavo tėvų komitetas, ir posėdžio metu prof. Končius pakartojo "Tėvų Žemės" priekaištus. Bet kiti komiteto nariai jam nepritarė. Norėdamas sužinoti tiesą, vasario 8 dieną T. Kipą aplankė buvęs švietimo ministeris Leonas Bistras ir gavo reikalingų paaiškinimų. Į mėnesio pabaigą teisingumo ministerio žmona Žilinskienė pranešė T.

Kipui, kad švietimo ministeris K. Šakenis pakeitęs savo teigiamą nuomonę apie jėzuitų gimnaziją.

Kovo 2-22 dienomis patvino Nemunas ir apsėmė jėzuitų gimnazijos rūsius. Nepaisydamas nosies infekcijos, T. Kipas pravedė jėzuitų bažnyčioje inteligentams rekolekcijas, už ką jam spaudoje nuoširdžiai padėkojo rekolekcijų dalyviai. Padėka, žinoma, buvo pastebėta plačios visuomenės ir atsivėrė neteisingus "Tėvų Žemės" priekaištus. Didįjį Ketvirtadienį T. Kipas gavo švietimo ministerijos laišką, kuriame buvo išskaičiuoti jėzuitų gimnazijos trūkumai. Laiškas buvo įkvėptas inspektoriaus M. Račkausko. Balandžio 3 dieną T. Kipas aplankė ministerį Šakenį ir jam išdėstė keletą neteisingų priekaištų. Ministeris sutiko apie tai pagalvoti. Kai balandžio 7 dieną tuo pačiu reikalu T. Kipas aplankė švietimo viceministrą K. Masiliūną, šis pasisiūlė teisingai informuoti spaudą apie jėzuitų gimnaziją; prižadėjo T. Kipui valdžios pagalbą ir pasakė, kad ministeris Šakenis apie jėzuitų gimnaziją pakeitęs savo neigiamą nuomonę. T. Kipas pastebi savo dienoraštyje, kad niekuomet taip gerai nesijautęs, kaip po šito pokalbio, nes dabar gimnazija galėsianti ramiai tęsti savo darbą.⁴

Gegužės pradžioje "Lietuvos Aidas" įdėjo trumpą straipsnį, kad T. Kipas pabaręs skautus. Tomis dienomis vienoje Kauno bažnyčioje buvo suteiktas Sutvirtinimo Sakramentas, ir skautai, vietoje išeiginių rūbų, pasirodė bažnyčioje su savo uniformomis. Tas jų elgesys nepatiko arkivysk. J. Skvireckui. Norėdamas išvengti panašaus incidento, T. Kipas paprašė mokinius primant Sutvirtinimo Sakramentą dėvėti ne uniformas, bet išeiginius rūbus. Tas T. Kipo pageidavimas skautams nepatiko, ir kažin kas nusiskundęs "Lietuvos Aidiui", kad T. Kipas skautus išbaręs. Gegužės 5 dieną T. Kipą aplankė "Lietuvos Aido" redaktorius ir išsiaiškino nesusipratimą. Sekančią die-

na "Lietuvos Aidas" parašė, kad T. Kipas skautų nebaręs. O kai T. Kipas, prašomas prezidento Smetonos, tą pačią dieną ap-lankė jo šeimą, skautai, pražygiavę pro prezidentūrą, pastebėjo ten esantį T. Kipą ir buvo maloniai nustebinti. Dar geresnį iš-pūdį padarė visuomenei prezidento apsi-lankymas jėzuitų gimnazijoje, kuri gegužės 23 dieną šventė savo įsteigimo dešimtmetį.

1934 m. birželio pabaigoje ir liepos pra-džioje Kaune buvo švenčiamas Eucharisti-nis Kongresas. Porą savaitių prieš kongre-są "Lietuvos Žiniuose" tėvus jėzuitus puolė Rapolas Skipitis. Bet jie į jo straipsnį ne-reagavo.

1935 m. rugpiūčio-rugsėjo numeryje ir "Židinys" palietė tėvus jėzuitus. Religinio gyvenimo skyriuje, "Vienuolynai ir lietuvių katalikų aspiracijos" straipsnyje dr. Ig. Skrupskelis, "Židinio" redaktorius ir to straipsnio autorius, prikišo tėvams jėzui-tams ir tėvams kapucinams, kad jie tebe-priklauso vokiečių provincijoms. "Nors prieš keletą metų", taip rašė dr. Skrupske-lis, "buvo skelbta, kad Lietuvoj buvo įsteig-ta savarankiška jėzuitų provincija, tačiau iš tikrųjų, rodos, galima kalbėti tik apie oficialų savarankiškumą: faktiškai Lietuvos jėzuitai tenkinasi viceprovincijolu, o visi Lietuvos Jėzaus Draugijos nariai priklauso Berlyno provincijai. Lietuvių tėvų ir vadi-namųjų tėvelių reikalus tvarko vokiečiai pro-vincijolas Tėvas Bley. Gal būt, dėl to vy-riausias jėzuitų namų rektorius Kaune ir gimnazijos direktorius yra nelietuviai, nors jie ir yra didelės religinės kultūros ir ne-mažo patyrimo žmonės. Lietuviams tėvams, norintiems išeiti aukštuosius teologijos mokslus ir atlikti terciatą, T. Bley teleidžia važiuoti tik į vokiškąsias mokslo įstaigas. O kas nori tas mokslo pareigas atlikti ne vokiškų kraštų (pvz. Prancūzijos arba Bel-gijos) mokyklose, tiems tenka specialiai kreiptis net į patį jėzuitų ordino generolą. Beveik visi lietuviai, siunčiami atlikti filo-sofijos arba paprastųjų teologijos studijų, patenka tik į vokišką Valkenburgo mokslo įstaigą. Visa tai aiškiai rodo, kieno yra di-riguojami ir kuria linkme kreipiami mūsų

lietuviai jėzuitai. Tikėkime, kad taip elgda-miesi to kilnių tradicijų ir didelių kultūros nuopelnų ordino atstovai, vokiečiai jėzuitai neturi jokios piktos valios, tačiau, būdami tos, o ne kitos tautos vaikai, jie savaime savuosius aukščiau vertina ir daug ką pa-daro vokiškai. Turėdami galvoje religinio gyvenimo reikalus Lietuvoje ir specifiskas mūsų kultūrinės gyvenimo sąlygas, tėvai jėzuitai turėtų pakeisti savo taktiką ir leisti lietuviams jėzuitams visiškai suaugti su savo kraštu. Jeigu darbo religinėje srityje mūsų krašte yra pakankamai, tai vokiečiai jėzuitai galėtų čia pasilikti kaip svečiai, bet ne kaip šeimininkai. Jaunosios lietuvių jėzuitų jėgos neturėtų būti blaškomos sve-tur, o koncentruojamos mūsų krašte. Lietu-viai tėvai turėtų pamažu perimti ir jėzuitų ordino vadovybę Lietuvoje". Apgalvojęs jėzuitų ir kapucinų padėtį iš visų pusių, dr. Skrupskelis duoda jiems ir kitų patarimų. "Tiesa", rašė jis toliau, "kai kas gali pa-sakyti, kad vadovaujamoms vietoms kapu-cinų, jėzuitų ir kitų vienuolių lietuvių vie-nuolių neužtektų. Tačiau čia galima pa-klauti, ar buvo pakankamai susirūpinta paruošti lietuvius kandidatus tokioms pa-reigoms. Jeigu lietuvių vienuolių iš tikrųjų dar nesuspėta paruošti, tai, bent šiuo me-tu, tektų susirūpinti pakeisti vokiečius vir-šininkus kitų tautybių vienuoliais. Jėzuitai ir kapucina, pavyzdžiui, savo viršininkais Lietuvoje galėtų laikinai turėti mums drau-giškų mažų tautų atstovus, sakysime bel-gus, arba holandus; viršininkais pas mus galėtų būti ir prancūzai, italai, net ispanai. Kad jie geriau už vokiečius galėtų mus suprasti, rodo ir saleziečių pavyzdys. Pvz. į kun. Petraičio paliktą prie Skirsnemunės ūkį šv. Jono Bosko įpėdiniai atsuntė mums ne italus, bet lietuvius".

Nors paskutiniai du sakiniai nieko ne-įrodo, bet dr. Skrupskelio priekaištai yra aiškūs ir kai kurie labai neteisingi.

Pirma, straipsnio autorius tvirtina, kad "kas nori mokslo pareigas atlikti nevokiš-kų kraštų mokyklose, tiems tenka specialiai kreiptis net į patį ordino generolą". Apie tokio potvarkio egzistenciją niekam iš lie-

Valentinas Gustainis, "Lietuvos Aido" redaktorius.

tuvių jėzuitų neteko nugirsti, ir dr. Skrupskelis nesistengia įrodyti, kas ir kada tokį potvarkį yra išleidęs.

Antra, dr. Skrupskelis tvirtino, kad "beveik visi lietuviai, siunčiami atlikti filosofijos arba paprastųjų teologijos studijų, patenka tik į vokišką Valkenburgo mokslo įstaigą". Kai dr. Skrupskelis rašė savo straipsnį, Valkenbure studijavo 11 lietuvių jėzuitų, o Pullache, Pietų Vokietijos Provincijos kolegijoje, 5, taigi ne "beveik visi", bet du trečdaliai. T. Venckaus liudijimu, T. Bley siuntęs lietuvius jėzuitus į Valkenburgą tik taupumo sumetimais.

Trečia, dr. Skrupskelis sako, kad "jaunosios lietuvių jėzuitų jėgos neturėtų būti blaškomos svetur, o koncentruojamos mūsų krašte". Iš tiesų, 1935 metais svetur dirbo tik du lietuviai jėzuitai. Brolis Šimkevičius mokėsi dažytojo amato Valkenbure, o T. Bružikas apaštalavo JAV ir tai ne T. Bley "nublokštas", bet prašomas JAV lietuvių klebonų.

Ketvirta, dr. Skrupskelis tvirtina, kad "jėzuitai ir kapucinai savo viršininkais Lietuvoje galėtų laikinai turėti mums draugiš-

kų mažų tautų atstovus, sakysime, belgus arba holandus; viršininkais pas mus galėtų būti ir prancūzai, italai, net ispanai". Žinoma, viršininkais galėtų būti bet kokios tautybės jėzuitai, bet Lietuvos Jėzuitų Provincijai reikėjo ne tiek viršininkų, kiek eilinių darbininkų, t.y. tėvų ir klierikų, norinčių ir sugebančių mokytojauti gimnazijoje, auklėti mokinius bendrabutyje ir įvesti naujokus į ordino gyvenimą. Pirmiau T. Bley tikėjosi gauti Lietuvai ispanų jėzuitų, bet jų negavo.⁵ Steigdamas Lietuvos Jėzuitų Provinciją, T. Generolas prašė kitų provincijų pagalbos, bet jos, būdamos apkrautos darbais, į T. Generolo prašymą nereagavo.

Parašęs minėtą straipsnį ir pastebėjęs, kad Lietuvos jėzuitus lankė T. Generolo vizitatorius, dr. Skrupskelis pasigyrė, kad tai buvo jo straipsnio pasekmė.⁶ Tuo tarpu nėra jokių duomenų, kurie jo tvirtinimą paremtų ar paneigtų. Bet T. Generolo atsiųstas vizitatorius susipažino su konkrečia Lietuvos jėzuitų padėtimi ir paliko viską taip, kaip buvo.⁷ Gruodžio 10 dieną dr. Skrupskelis aplankė T. Kipą ir paprašė su rūpimų informacijų. Kai T. Kipas straipsnio autoriui per ištisas tris valandas paaiškino Lietuvos jėzuitų ir kitų provincijų padėtį, dr. Skrupskelis jam prisipažino, kai ką klaidingai supratęs bei parašęs ir dabar aiškiau matąs įvairių dalykų sąryšį.⁸

Gruodžio mėnesio 13 dieną T. Kipo rankose atsidūrė jo fotografijos nuospauda ir klišė, vaizduojanti jį vokiečio "karininko" uniformoje. Apie tai buvo rašyta praėjusiame skyriuje.

Pasibaigus T. Kipo kadencijai, 1936 m. kovo mėnesio 25 dieną buvo paskelbta nepriklausoma Lietuvos Jėzuitų Provincija. Provincijos vyresniuoj (Superior Provincialis) buvo paskirtas T. B. Andruška. Jėzaus Draugijos konstitucijų rėmuose Lietuvos Jėzuitų Provincija turėjo tik viceprovincijos rangą. Bet ji buvo nepriklausoma nuo Rytų Vokietijos jėzuitų provincijos ir galėjo tvarkytis savarankiškai.

Gavęs T. Generolo paskyrimą vadovauti Lietuvos Jėzuitų Provincijai, T. B. Andruška apstulbo ir manė, kad tai yra nesusi-

pratimas. Tuo laiku jis vedė Kauno Kunigų Seminarijoje rekolekcijas ir greitai įsitikino, kad jis tikrai buvo paskirtas provincijolu. Jis manė, kad provincijos valdymas bus nelengvas ir priėmė paskyrimą nenoriai. Kadangi turėjo daug reikalų Kaune ir Šiauliuose, provincijolo pareigas perėmė tik balandžio mėnesio 22 dieną.⁹

Pasklidus žinia, kad lietuvis perėmė provincijos vadovybę, daugelis jėzuitų draugų tuo nuoširdžiai džiaugėsi. Aplankęs jėzuitų gimnaziją ir išsikalbėjęs su tėvais, T. Andruška grįžo į Šiaulius ir pradėjo galvoti apie provincijos valdymą. Šiauliuose jis buvo gerokai įsiskolinęs ir neskubėjo vykti į Kauną, kur buvo patogiau valdyti provinciją. Tuo tarpu sklido gandai, kad provinciją vis tebevaldys T. Kipas. Tuokart T. Andruška apramino skolininkus ir, patariamasis T. Generolo bei provincijos konsultorių, ryžosi persikelti į Kauną. Prieš tai jis aplankė Kauno Jėzuitų Gimnaziją, nuodugniai susipažino su visų konfratų darbais ir pageidavimais ir, tarp kitko, paprašė T. Kipą skirti daugiau laiko inteligentių pastoracijai. T. Kipas tuo labai nustebo ir mielai priėmė provincijolo pageidavimą. T. Romualdą Blažį, Kauno namų ūkvedį, T. Andruška nusprendė skirti savo įpėdiniu Šiauliuose. Pabaigęs ordino konstitucijose numatytą vizitaciją, jis grįžo į Šiaulius, peržiūrėjo finansinę rezidencijos padėtį,¹⁰ atšventė Kalėdas, atsisveikino su visais draugais ir gruodžio 29 dieną persikėlė į Kauną.

1937 metų pradžioje Lietuvos Jėzuitų Provincija turėjo 88 narius. Septyni buvo vokiečiai, 81 lietuviai. Kaune dirbo 6 tėvai, 10 klierikų ir 14 brolių. Pagryžuvyje gyveno 3 tėvai, 6 klierikai, 18 brolių ir 8 kandidatai į brolius. Šiaulių rezidencija turėjo 1 tėvą ir 3 brolius. T. St. Rimkevičius atliko terciatą Florencijoje, o Belgijoje T. J. Vencuskus. Insbruke studijavo 5 klierikai, Valkenburge 2 tėvai ir 3 klierikai, Pullache 4 klierikai, Belgijoje, Liuvene, vienas. T. Bružikas apaštalavo JAV, o T. Kidykas atliko terciatą Prancūzijoje. Be to, T. Andruškos jurisdikcijai buvo pavesti Latvijoje ir Estijoje

gyveną jėzuitai, nuo kurių jis, kaip buvo rašyta, ilgainiui atsipalaidavo. T. Andruškai teko vesti plačią korespondenciją ne tik su savaisiais, bet ir su kitais vyresniaisiais, kurių globai buvo pavesti Lietuvos Jėzuitų Provincijos nariai.

Pasitaręs su provincijos konsultoriais, 1937 metais T. Andruška paskyrė T. Rimkevičių ir T. Venckų jėzuitų gimnazijos mokytojais Kaune, T. J. Smilgevičių Pagryžuvio naujokyno ūkvedžiu, T. Bružiką ir T. Masilionį nusiuntė į Insbruką gilinti teologijos. T. Kidyką perkėlė į JAV tęsti T. Bružiko darbą. Kl. Joną Raibužį nusiuntė studijuoti teologijos į Frankfurtą, o kl. Joną Kubilių į Lyoną. Kl. J. Raibužis buvo gavęs provincijolo leidimą ruošti Afrikos misijoms, ir jo studijų išlaidas padengė Rytų Vokietijos jėzuitų provincija. Kad nekiltų bereikalingos kalbos, T. Andruška uždraudė kl. Raibužiui kalbėti apie savo paskyrimą. Norėdamas palengvinti T. Blažiui darbą, T. Provincijolas pavedė "Misijų" redakciją T. Antanui Bieliūnui, neseniai bai-

Gen. Jonas Bulota, "Tėvų Žemės" redaktorius.

gusiam teologiją Valkenburge. Pagryžuvyje terciatą baigę tėvai ir T. J. Venckus 1938 m. vasario 2 dieną padarė Kaune paskutinius išadus. Į jėzuitų gimnazijos reikalus T. Andruška nesikišo ir sekė iš arti kitų tėvų nusistovėjusius darbus. Jis pats 1937 m. baigė ruošti spaudai dvi brošiūras ("Ar man nestoti į vienuolyną" ir "Kristus ir moterys") ir giesmyną, vardu "Naujos religinės giesmės", 116 puslapių. Giesmyną išleido tėvai jėzuitai Kaune. Gavėnios metu T. Andruška pravedė keletą misijų ir rekolekcijų, o sugrįžęs į Kauną sakydavo pamokslus sekmadieniais, klausydavo išpažinčių ir diriguodavo chorą.

1938 m. kovo, balandžio ir gegužės mėnesį Romoje vyko generalinė Jėzaus Draugijos kongregacija, kurioje dalyvavo ir T. Andruška, Lietuvos Jėzuitų Provincijos atstovas. Vykdamas į Romą, T. Andruška sustojo Insbruke, išsikalbėjo su ten studijuojančiais lietuviais tėvais bei klierikais ir nušvietė jiems provincijos padėtį. Grįžtant iš Insbruko jėzuitų vasarnamio, T. Andruškai atsinaujino išsienėjusi kojos žaizda. Nuvykęs į Romą, jis dalyvavo keliuose kongregacijos posėdžiuose ir, blogėjant kojos žaizdai, buvo priverstas gulti porai sa-

Dr. Ignas Skrupskelis, "Židinio" redaktorius.

Prof. Stasys Šalkauskis, didelis T. Kipo draugas.

vaičių į lovą. Sirgdamas jis parašė lotynų kalba poemą, tiksliai apibūdindamas kelis kongregacijos dalyvius. Ta poema jis visus prajuokino. Romoje paprašė T. Generolą, kad pavestų Estijos jėzuitų namus kam kitam. Iš kelių provincijų, kurių provincijose studijavo lietuviai klierikai, T. Andruška išsiterėjo lengvatų, nes Lietuvos provincijos kasa buvo apytuštė ir dar ne visai atskirta nuo Kauno namų kasos.

Sugrįžęs į Kauną, T. Provincijolas papasakojo konfratrams savo kelionės išpūdžius, davė keletą instrukcijų apie naujus kongregacijos potvarkius, aplankė Pagryžuvio naujokyną ir Šiaulių rezidenciją ir kibo į įprastą administracijos darbą. Birželio mėnesio 15 d. T. Andruška papasakojo savo kelionės išpūdžius ir jėzuitų gimnazijos mokiniams. Kadangi savų jėgų neužteko, T. Provincijolas pakvietė T. Praną Aukštikalnį į Kauną mokyklos ir pastoracijos darbui. T. Aukštikalnis jo pakvietimą priėmė ir atvyko į Kauną rugpiūčio mėnesio 23 dieną.

Liepos mėnesį suėjo 15 metų, kai T. Kipas atvyko į Lietuvą. Ta proga prof. Stasys

Vladas Šlaitas

PO SAULĖS BALDAKIMU

Baisiai tolimas
yra vieno žmogaus gyvenimas.
Tavo griūvančio veido profilis yra įrodymas,
jog kadaise,
savo jaunystėj,
buvai gražuolė.
Ir praėjusio šimtmečio gatvės yra pasenusios,
kaip ir tavo gyvenimas.
Metai bėga,
ir laikas jas ardo,
bet jos nesijaudina,
lyg ne jas laiko smūgiai trupintu ir daužytu.
Pagarba visiems tiems,
kurie sensta ir nesijaudina
po pasenusiu ir aptrupėjusiu saulės baldakimu.

Šalkauskis parašė "Židiniui" 22 puslapių straipsnį ir labai teigiamai įvertino T. Kipo asmenį bei darbus. Bet T. Kipo, kaip namų vyresniojo, dienos buvo jau suskaitytos. Gruodžio mėnesį jis gavo T. Generolo laišką, kad atvyktų į Romą. Sustojęs Berlyne kelioms dienoms, T. Kipas sužinojo iš T. Fengerio, kad Kauno jėzuitų vyresniuojų yra paskirtas T. J. Rietmeisteris.

1. Kipp, Litauen, 73 p.
2. Ten pat, 84 p. Palyg. T. Venckaus atsiminimus, 40 p. (rankraštis).
3. Ten pat, 84 p.
4. Ten pat, 86 p.
5. Plg. Kipp, Litauen, 72 psl.
6. Kauno Historia domus, 1935 m., 6 p.
7. Matydami administracinį T. Kipo sugebėjimą, vizitatorius T. van de Vorst ir naujas Rytų Vokietijos provincijolas T. K. Wehner pasiūlė T. Generolui leisti jam daryti iškilmingus profesų įžadus.
8. Kauno Historia domus, 1935 m., 6 p.
9. Šiaulių rezidencijos Historia domus, 1936 m., 2 p.
10. Šiaulių rezidencija tada turėjo 20.000 markių skolos. Toji skola, tur būt, buvo likutis 42.000 markių, kurias T. Andruškai buvo paskolinęs kl. G. Sunder brolis. Palyg. Šiaulių Historia domus, 1936 m., 3 p.

NIKALOJUS A. BERDYAEVAS

J. VENCKUS, S.].

Šiomet sueina 100 metų nuo N. A. Berdyaevo gimimo (1874-1948). Tai buvo tikrai didelis, žymus žmogus. Jis pats apie save taip sako: "Aš nesu niekas kitas, o tik tiesos ieškotojas ir tyrinėtojas kelio į Dievą. Esu sukilėlis, egzistencialistas filosofas, bet nenoriu būti joks mokytojas ar vadovas". O vis dėlto pasaulis jį laiko ir mokytoju, ir vadovu. Jis yra tautų ir pasaulėžiūrų, ateizmo ir krikščionybės, naujos antropologijos ir naujos kūrybos kryžkelėje. Palikęs marksizmą ir komunizmą, jis pasidarė didžiausias krikščionybės gynėjas. Jis buvo ir savo raštais tebėra didžiausias kovotojas prieš materializmą.

BERDYAEVO KILMĖ

Berdyaevas gimė Kieve 1874 m. aukšto kariškio šeimoje. Jo šeima iš kartos į kartą yra davusi žymių generolų. Tėvas buvo liberališkų pažiūrų, kaip ir visi, kurie užimdavo aukštas vietas caro kariuomenėje. Motina buvo karališkos kilmės — princesė Kudaševa, pusiau prancūzė, susigiminiavusi su garsia prancūzų šeima Choiseul, davusia Prancūzijai daug kariškių ir diplomatų. Ji taip pat priklausė ir lenkų aristokratijai. Nors ji buvo krikštyta stačiatikių bažnyčioje, bet širdyje buvo labai palanki katalikybei. Buvo silpnos sveikatos, tad sūnus Nikalojus jaunystę praleido nelabai linksmai: be banketų, be šokių, be pasilinksminimų su aristokratiška jaunuomene. Tėvas ir sūnų norėjo ruošti kariškai karjerai, tad leido į kadetų mokyklą, kur berniukai, jau dėvėdami karišką uniformą ir laikydamiesi kariškos drausmės, buvo auklėjami karininkų luomui. Jis ten išbuvo šešerius metus, bet kariško luomo nepamilo. Baigęs tą mokyklą, įstojo į Kievo universitetą studijuoti teisę.

MARKSISTAS

Berniukas, augdamas prie sergančios motinos, neturėjo linksmo gyvenimo, todėl pasidarė labai vienišas. Jis labai daug skai-

N. A. Berdyaev

tė. Dar tik 14 metų būdamas, jau skaitė Kantą, Dostoyevskį, Tolstojų, o taip pat ir svetimus rašytojus: Dickensą, Ibseną, Balsacą. Jaunas studentas matė liūdną, varginą rusų liaudies gyvenimą. Jam atrodė, kad tik marksizmas gali tuos tamsius žemdirbius ir fabriku darbininkus išgelbėti iš kapitalizmo vergijos. Tad šis jaunas ir talentingas studentas su kūnu ir dvasia atsiduoda marksizmui, tapdamas net vadovu savo draugams. Budri policija susekė jo revoliucinę veiklą, sugavo ir areštavo. Buvo teismas. Tokie aristokratų teismai visiems buvo labai nemalonūs: giminėms, visuomenei ir valdžiai. Teismas Nikolajų nuteisė ir ištrėmė trejiems metams į Vologdą (į šiaurę nuo Maskvos, taigi ne į Sibirą). Gal didžiausia bausmė jam buvo ta, kad išvarė iš universiteto, negalėjo gauti diplomo. Tokie žmonės paprastai tapdavo profesionaliais revoliucionieriais.

Po ištrėmimo Berdyaevs apsisitojo Petrapilyje. Jaunas 27 metų vyras jau buvo labai subrendęs, nes daug skaitė ir kentėjo ištrėmime. Ieškojo darbo. Jis buvo marksistas ir taip pat turėjo būti ateistas, nes to

reikalavo partija, tačiau pats savęs nelaikė tikru ateistu, niekad negalėjo būti tikras, kad nebūtų Dievo. Jis marksizmui netiko, nes norėjo laisvės, kurios partija nedavė. Jis jautėsi turįs sielą, kurios marksistai nepripažįsta. Jis iš partijos savaime iškrito. Jo draugai marksistai suprato, jog jis marksizmui netinkas, bet jo per daug nepersekiojo, nors vieną kitą kartą buvo areštuotas. Leninas leido jam išvažiuoti iš Rusijos. Stalinas, žinoma, to nebūtų padaręs.

UŽSIENYJE

Kadangi jis neturėjo universiteto diplomo, tai niekur negalėjo profesoriauti, bet kur tik ilgesniam laikui apsistodavo, vis įkurdavo kokį nors žurnalą (pvz. Paryžiuje "Put") arba įsteigdavo mokslo akademiją ar kursus, kur pats skaitydavo paskaitas rusų emigrantams religinėmis temomis. Berdyaevs, kilęs iš aristokratų šeimos, visados pasižymėjo savo aristokratiškomis manieromis, kuriomis labai visus patraukdavo. Berlyne buvo labai susidraugavęs, su grafu Keyserling, Max Scheler, Oswald Spengler, o Paryžiuje — ypač su Jacques Maritain. Tokie žymūs ir garbingi žmonės Berdyaevui buvo didelė pagalba. Jie vertė jo knygas į vokiečių, prancūzų, anglų kalbas. Knygų rašymas buvo pats svarbiausias Berdyaevo užsiėmimas. Tiek daug skaitęs, patyręs ir pergyvenęs, jis turėjo apie ką rašyti. Puikiai pažinojo Rusiją, jos rašytojus, marksizmą, leninizmą, stalinizmą ir komunizmą, koks jis dabar yra, tad galėjo kompetentingai išdėstyti pačias aktualesias socialines, filosofines ir religines problemas. Jo mintys lengvai plaukia, lyg upės vanduo.

EGZISTENCIALISTAS

Berdyaevs save vadina egzistencialistu. Jam rūpi žmogus, kuris egzistuoja nuo savo prasidėjimo iki mirties, o taip pat ir po mirties. Ta konkreti žmogiškoji egzistencija su visomis savo problemomis ir kančiomis yra Berdyaevo studijuojama. Jis ieško priemonių, kaip žmogiškajai egzistencijai padėti.

Pirmuoju egzistencialistu yra laikomas

Soren Kierkegaard (1813-1855), Danijos filosofas. Jo nuomone, didžiausia žmogiškosios egzistencijos nelaimė yra baimė (anxiety). Žmogaus ribotumas jam sukelia baimę, kad jis nesugebės kovoti su visomis gyvenimo problemomis. Prie to prisideda nusiminimas (frustration) ir nesubrendimas (immaturity). Kaip tokiame žmogui padėti? Kierkegaard pavyzdžiui ima Abraomą, iš kurio Dievas pareikalavo pačios didžiausios aukos — paaukoti ant aukuro savo sūnų Izaoką. Abraomo pasitikėjimas Dievu išėjo jam į naudą. Kiekvienas žmogus turįs taip elgtis.

Berdyaevo egzistencializmas vadinamas *eskatologiškuoju* egzistencializmu. Graikų žodis *eschatos* reiškia *paskutinis*, *galutinis*. Tai yra paskutinis žmogaus egzistencijos tarpsnis — amžinybė. Berdyaevui visą gyvenimą didelį įspūdį darė amžinybė, nemirtingumas, žmogaus išganymas.

Jis labai brangino laisvę, dėl to ir nuo komunizmo nusigrėžė. Jisai suprato, kad Dievas pačiam žmogui leidžia apsispręsti ir vairuoti savo laivelį per žemiškojo gyvenimo jūrą į nesibaigiančią amžinybę. Tad žmogus turi būti visiškai laisvas.

Jo raštuose yra labai daug gražių minčių apie krikščionybę. Jo nuomone, tik krikščionybė galinti pataisyti visuomenę ir išbulinti žmogiškąją egzistenciją. Berdyaevas buvo stačiatikis, bet labai artimas katalikybei. Į katalikų tikėjimą jis neperėjo dėl to, kad norėjo apaštalauti tarp rusų išeivijos. Rusai yra stačiatikiai, tad nebūtų priėmę kataliko minčių. Jis nematė esminio skirtumo tarp katalikų ir stačiatikų tikėjimo.

Kiekvienam patartina paskaityti Berdyaevo raštus, nes, juos skaitydamas, žmogus nė nepasijunta, kaip tampa kilnesnis.

AMERIKOS LIETUVIŲ KATALIKŲ TARNYBA

Amerikos lietuvių katalikų gyvenimui gyvinti ir stiprinti suorganizuotas branduolys, pavadintas Amerikos lietuvių katalikų tarnyba.

Amerikos lietuvių katalikų federacija ir Amerikos lietuvių kunigų vienybė, jausdamos mūsų laiko dvasios neigiamą įtaką lietuvių religiniam gyvenimui ir lietuvių katalikų veiklos apsilpimą, jau prieš keletą metų pradėjo ieškoti būdų lietuvių katalikų gyvenimą atgaivinti ir sustiprinti. Po eilės pasitarimų, bendradarbiaujant su vysk. Vincentu Brizgiu, 1972 m. Lietuvių kunigų vienybės seime Marianapolyje buvo sudaryta komisija, kurion įėjo kun. Stasys Yla, kun. Gediminas Kijauskas, S.J., ir kun. Kazimieras Pugevičius. Tai komisijai buvo pavesta paruošti konkretų veiklos projektą. 1973 m. Lietuvių kunigų vienybės seime Niujorke komisija pateikė savo paruoštą planą. Seimas tą planą priėmė ir pavedė tai pačiai komisijai netrukus sušaukti platesnį pasitarimą šiuo reikalu besidominčių

kunigų, vienuolių ir pasauliečių, norint išgirsti naujas nuomones ir naujus pasiūlymus. Toks pasitarimas buvo Dainavoje 1973 m. spalio 27-28 d. Pasitarimo dalyviai nebuvo oficialūs parapijų, vienuolių ar organizacijų atstovai, bet jie visi buvo kurios nors parapijos, vienuolijos ar organizacijos nariai.

Kaip kunigų vienybės seimuose, taip ir šiame pasitarime buvo iškelta, kad lietuviams katalikams reikia didesnio katalikų doktrinos pažinimo, taip pat reikia pastangų visus lietuvius katalikus suburti į lietuvių parapijas ir sustiprinti religinių pašaukimų ugdymą. Pasitarime buvo prieita išvados, kad šių ir kitų uždavinių planavimui, kartu su vysk. V. Brizgiu, L.K. Federacija ir L. Kunigų Vienybe, reikėtų suorganizuoti dinamišką vienetą — Lietuvių katalikų tarnybą. Sutarta, kad reikėtų turėti bent vieną kunigą, kuris visas jėgas ir visą laiką galėtų paskirti tik šiam tikslui. Nutarta prašyti kun. K. Pugevičių, kad jis sutiktų imtis

Seksas dabarties mitų Panteone

(Tęsinys)

A. Paškus

Šiuo metu dažnai girdime linksniuojant, kad veiksmas esąs leistinas tol ir tada, kol ir kada juo niekas nėra nuskriaudžiamas. Taigi ir lytinis aktas yra leistinas tol, kol jis nieko nenuskriaudžia. Šitoks principas prileidžia, kad yra individualių žmogiškų veiksmų, neturinčių jokios įtakos kitiems. Tokiai veiksmų grupei priklausąs ir lytinis aktas. Mylimųjų glėby pasislėpusi lytinė meilė nedaranti niekam skriaudos. Bet iš tikrųjų kiekvienas žmogaus veiksmas (vidinis ar išorinis) tiesioginiu ar netiesioginiu būdu veikia kitus žmones. Negalima juk nei paties žmogaus, nei jo veiksmų suprasti be ryšio su kitais. Ar grupės narys yra sveikas ar ligonis, sukčius ar šventasis, normalus ar išprotėjęs, išvystęs savo talentus ar ne — visa tai veikia ir jo bendruomenę.

Juk jo paliktą tuštumą turi kiti užpildyti. Jo padarytas klaidas privalo kiti atitaisyti. Tad ir lytinis aktas nėra neutralus. Jis taip pat partneriuose palieka teigiamas ar neigiamas pasekmes, fiziniais ar psichiniais pavidalais. Prileiskime, kad fizinių seksualinio akto pasekmių (ligų, nėštumo) galima išvengti, nors praktikoje ne visada taip būna. Apsiribokime vis dėlto tik psichologinėmis akto pasekmėmis. Žinoma, tos pasekmės kartais būna tokios subtilios, kad mūsų turimi grubūs psichologijos mokslų instrumentai dažnai jų nepajėgia išmatuoti. Užtat abu partneriai turėtų rūpestingai išsiskverbti į pačias pagrindines savo veiksmų priežastis. Jie turėtų save klausti, kokių motyvų vedini jie eina į lytinius santykius: meilės, malonumo, keršto, paguodos, vie-

šių pareigų. Taip pat buvo sutarta, kad prie jo reikėtų suburti reikiamą skaičių kunigų, vienuolių ir pasauliečių, kurie šiems tikslams pritartų ir norėtų aktyviai prisidėti prie jų vykdymo.

Kun. K. Pugevičiui sutikus, vysk. V. Brizgys savo, L.K. Federacijos ir L.K. Vienybės vardu parašė J. E. kardinolui L. Shehan, Baltimores arkivyskupui, formalų prašymą, kad kun. K. Pugevičius būtų atleistas iš dabar jo einamų pareigų ir kad visą laiką galėtų skirti Amerikos lietuvių katalikų tarnybos reikalams. Kard. Shehan šį prašymą patenkino.

Dainavoje buvusiame pasitarime buvo aptartas ir lėšų klausimas. Numatyta, kad kun. K. Pugevičiaus pragyvenimui, raštinės, pagalbos bei kelionių reikalams pradžioje reikės apie 30.000 dol. metams. Žinant mūsų tautiečių dosnumą ir sugebėjimą suprasti panašių reikalų svarbą, reikia tikėtis jų konkrečios pagalbos.

Apie šią Amerikos lietuvių katalikų tarnybą vysk. V. Brizgys jau asmeniškai painformavo kard. J. Krol, JAV katalikų konferencijos pirmininką, ir JAV apaštališkąjį delegatą Jean Jadot. Bus painformuoti ir kiti JAV vyskupai.

natvės? Ar lytine meile nepažeidžiami partnerių įsitikinimai, pasaulėžiūra, tikėjimas? Neapsigaukime – psichologiškai yra pavojinga išplėsti individą iš jo vertybių ir jį suformavusios kultūros konteksto. Bet kaipgi yra su tais, kurie vienas kitą sutinka su abipuse pagarba ir meile? Psichologiškai į šį klausimą nėra lengva atsakyti. P. Bertocci savo puikioje knygoje "Sex, Love, and the Person" išvalgiai šį klausimą nagrinėja. Meilė, jo nuomone, tegali arba augti, arba mirti. Kitos alternatyvos jai nėra. O meilė auga tik tada, kai dalinasi visomis mylimųjų vertybėmis ir visomis jų gyvenimo aplinkybėmis. Negali meilė tapti partnerius jungiančiąja jėga, negali ji skleisti, neįleidus šaknų į mylimųjų ir jų bendruomenės kasdieninį gyvenimą. O tokios sąlygos tegalimos tik monogaminėje moterystėje. Užtat, psichologiškai kalbant, visa priešvedybinio sekso blogybė yra ta, kad nesudaro meilės augimui būtinų sąlygų.

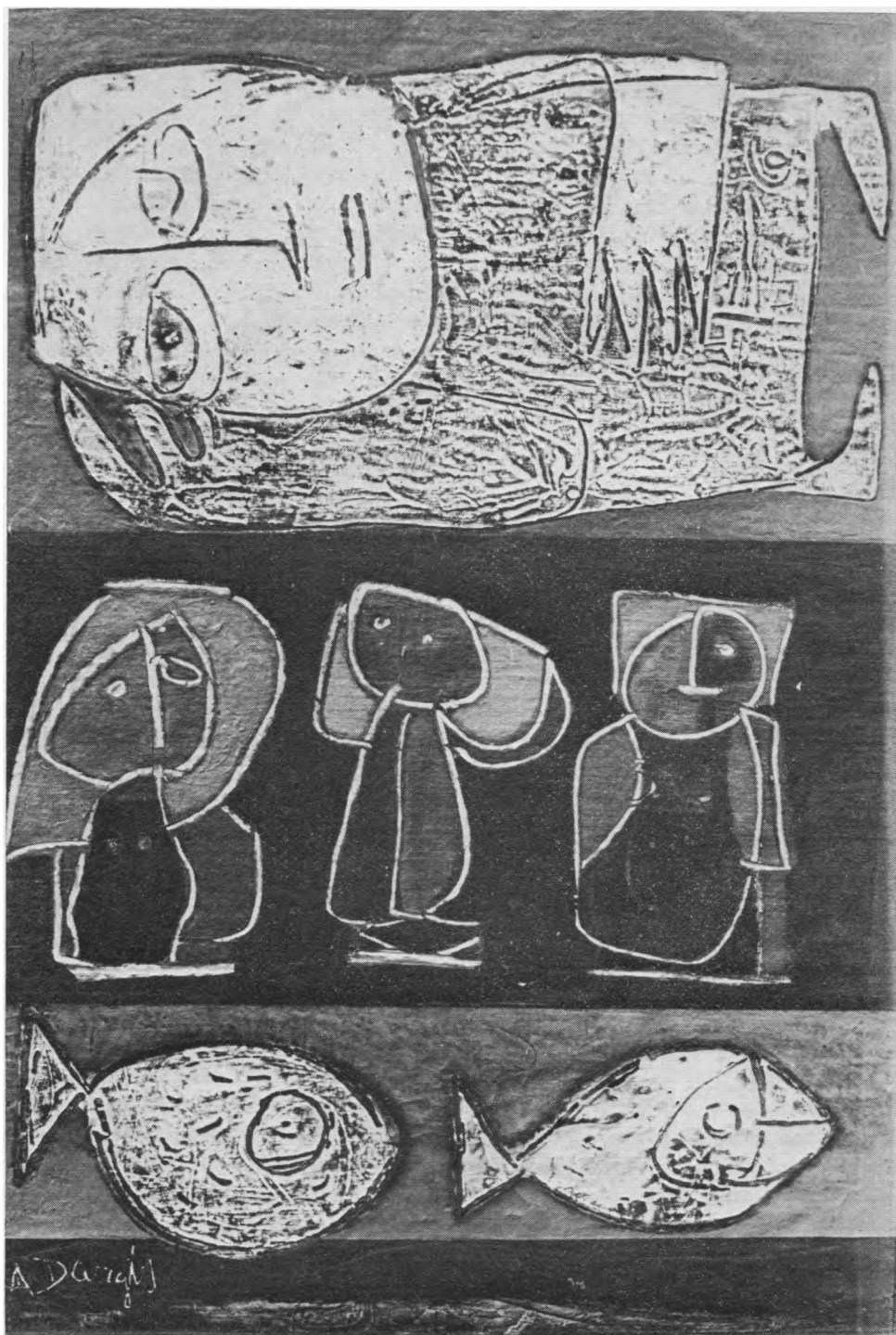
Ypač brendimo amžiuje, kol emocinis augimas neina kartu su fiziniu, lytinių santykių žala asmenybei darosi labai reali. Gal ne be reikalo žymus amerikiečių psichiatras David Mace savo studijų išvadose taip sako: "Merginos ir vaikinai, kurie neturėjo santykių prieš vedybas, pasiekia geresnės darnos moterystėje ir turi mažiau galimybių skyryboms už tuos, kurie prieš vedybas santykiavo... Nekaltieji yra geresnė medžiaga vedyboms" (Medical Aspects of Human Sexuality, Nov. 1968, 21). Toliau toje pačioje studijoje pastebima, kad psichologiškai stiprios asmenybės nepasi-
duoda lytiniam palaidumui.

O kaip su tuo mitu, pamokslaujančiu už seksą be baimės, kaltės ir nuodėmės? Atsakymas į šį klausimą veda visų pirma į kitą gilesnį klausimą: ar apilai iš žmonių santykių galima pašalinti baimę ir kaltę? Juk lytinė meilė savo esme yra ne kas kita, kaip intymūs dviejų žmonių santykiai. O asmenų bendravime vienas žmogus išgyvena kitą žmogų arba žmonių grupę ir kaip grėsmę, ir kaip dovaną sau. Kitas juk gali manojų "aš" pasaulį praturtinti ir nu-

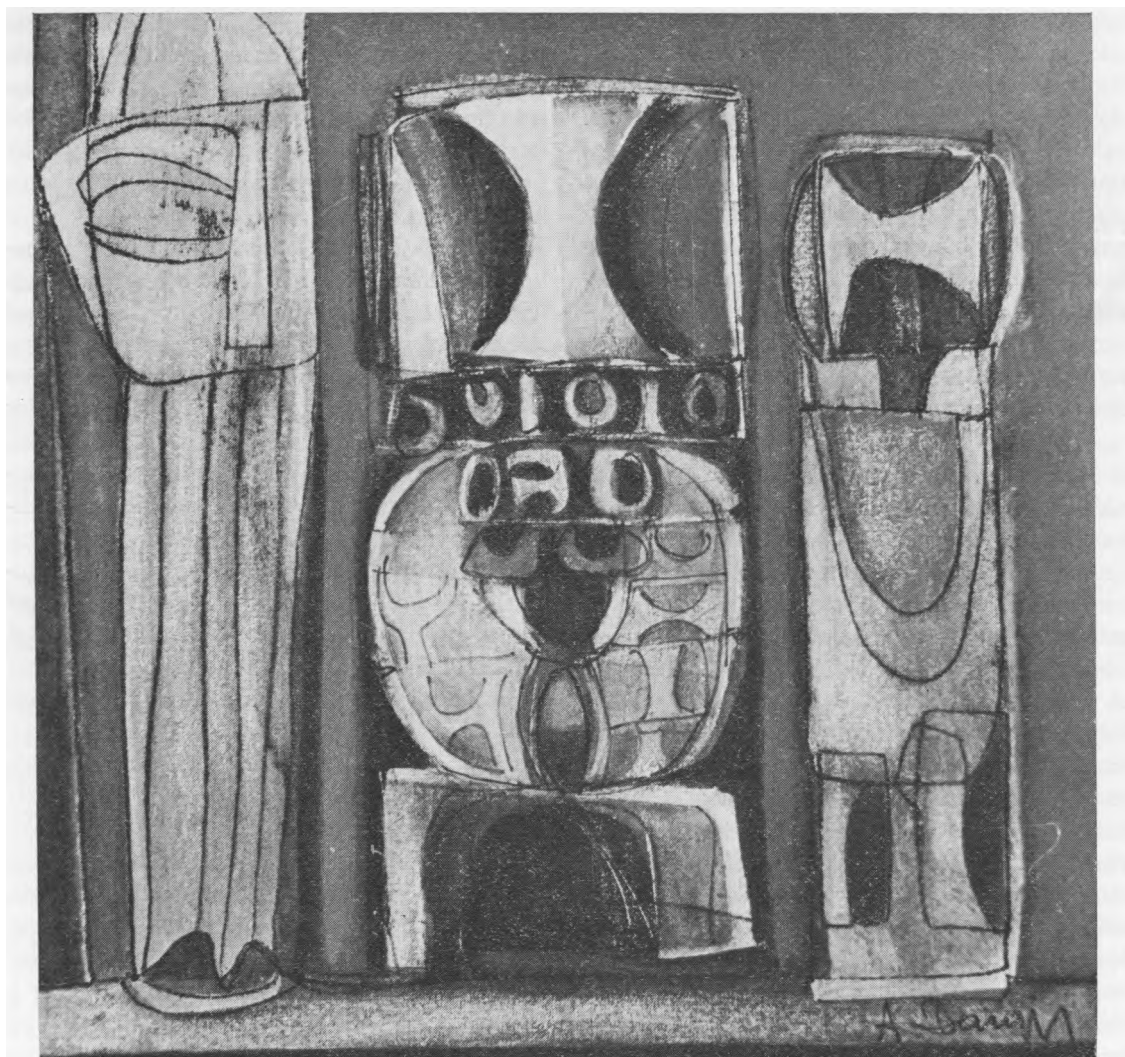
skurdinti, sutvirtinti ir susilpninti. Tą pat aš galiu padaryti ir kitiems, į mano orbitą patekusiems, asmenims. Žmonių santykiuose šie grėsmės-baimės ir dovanos-vilties elementai visada pasilieka, tik jų poliai svyruoja. Tokia, mat, jau yra žmogaus egzistencinė struktūra. Šie grėsmės-baimės ir dovanos-vilties elementai neišvengiami ir lytiniuose santykiuose. Iš tikrųjų grėsmės rizika ir dovanos viltis lytinėje meilėje pasidaro daug didesnė. Tik kai seksualinis susitikimas įsilieja į tam tikrą asmens meilę, tada grėsmės-baimės aspektas labai sumažėja, bet neišnyksta. Jis pereina į kitą formą. Jei seksu visada galima kitą žmogų sužeisti, tai juo visada galima kitam asmeniui ir nusikalsti. Todėl bandyti kaltės galimybę iš lytinės meilės pašalinti reikštų mėginti ją nužmoginti.

Meilės augimui nepadeda nė lyčių lygybės mitas. Niekas, bent vakarų kultūroje, nebedrįs suabejoti, kad vyras ir moteris yra tie patys žmogiški asmenys. Kai kas vis dėlto suabejoja, ar vyriškosios ir moteriškosios lyties skirtumas paeina iš fiziologinių ir psichinių asmenybės klotų. Tačiau žmogiškųjų lyčių skirtumus suvesti tik į sociologines priežastis reikštų suardyti individo seksualinę tapatybę. Sodri ir patenkinti lytinė meilė tegali būti tik tarp pilnakraujo vyro ir pilnakraujės moters, o ne tarp kokios nors bendrosios giminės individų arba, lietuviškai sakant, vištgaidžių.

Sekso mitų linksniavimą nutraukiant, nereikėtų pamiršti pornografijos ir homoseksualizmo iliuzijų. Pirmoji drįsta teigti, kad pornografija ne tik nekenkianti, bet dar žmogų gydanti. Vis dėlto galima paklausti, kaip šito mito sekėjai įrodys, kad primityvūs patologiniai lytinių aktų vaizdai (kine, žurnaluose, scenose) neiškreipia bręstančios vaizduotės? O kaip antrojo mito sekėjai mus įtikins, kad homoseksualizmas yra gražiausia žmogiškosios draugystės forma, aukščiausias meilės laipsnis? Nedera homoseksualų žeminti ar smerkti, bet taip pat būtų juokinga juos kelti į seksualinės tapatybės idealo viršūnę. Jei iš tiesų "gay is good", tai kodėl homoseksua-

Praėjusį rudeni Čiurlionio galerijoje, Čikagoje, buvo dail. Alfonso Dargio darbų paroda. Ši "Laišku Lietuviams" numeri iliustruojame jo kūrinio nuotraukomis. Visos nuotraukos, darytos Danutės Vakarės.

Alfonsas Dargis

lai, tapę tėvais, nenori, kad jų vaikai pasidarytų tokie, kaip jie?

TIKRIEJI SEKSO MITAI

Iki šiol kalbėjome tik apie žmogų klaidinančias meilės iliuzijas. Paminėjome tik kelias, nors jų ištisi debesys teršia Amerikos padangę. Matyt, amerikietis, nusivylęs esama meile, ieško kitų kelių, priartinančių jį prie meilės idealo. Deja, daugelis tų kelių, nesiremiančių žmogiška tikrove, jį veda ne prie idealo, bet nuo jo tolyn. Pasidairinę bent keliuose šiandieninės lytinės revoliucijos takuose, nesuradome juose nei

eros, nei agapės pėdsakų, o tik vieną paklydusį aistros potraukį. Iš tiesų seksualinių dabarties iliuzijų pagrinde klaida yra ta, kad jos išplėšia seksą iš žmogiškosios asmenybės paveikslo, atskiria jį nuo erotinės ir etinės meilės dimensijų. Tai padarius, seksas pasilieka tik biologinis, tuščias, be-reikšmis gestas. Čia kaip tik ir slypi pati didžiausioji sekso mitų nelaimė. Ši nelaimė gal yra blogesnė net už bet kokią gamtos jėgų sukeltą katastrofą, nes ji kerta į pačią gyvenimo ir meilės širdį. Ne veltui žinomas psichologas E. C. Kennedy mus įspėja: "Atskirti seksą nuo asmenybės reikštų daly-

vauti raidiškame žmogaus sutrupinime, didžiausiame šios ar bet kokios kitos generacijos nusikaltime" (The Critic, March - April, 1972, 56). Kad šis išpėjimas nėra tik poetinė hiperbolė, galėtų patvirtinti ir protinės sveikatos specialistai. Deja, jų balsas per silpnas, kad galėtų pasiekti plačios visuomenės ausis. Jai palieka naudotis priemonėmis komunikacijos priemonėmis — daugiausia kinų filmais. Tuose filmuose rodoma labai liūdna "meilė", kur susitinka ne žmonės, bet tik jų kūnai. Juose pamatome tik nuo asmenybės atskirto sekso veidą.

Dr. Ernst van den Haag, psichoanalistas ir daugelio knygų autorius, įtaria, kad amerikiečiai, nors daugiau lytiškai santykinai, bet mažiau randa pasitenkinimo, nes jų lytiniuose santykiuose mažiau esą meilės, o be meilės seksas virsta tik mechaniška mankšta. Tad visai nesistebėtina, kad partneriai jaučiasi prislėgti, pavargę, nelaimingi. Mat, nemaža suaugusiųjų čia elgiasi taip, kaip šešiolikmečiai berniokai, labai smalsūs, bet mažai težina apie savo jausmus bei emocijas. Jie ieško sekso tik dėl sekso. Tačiau subrendęs individas žino, kad tik mėgstant partnerį seksas darosi malonus, o partnerį mylint santykiai virsta džiaugsmingu bendravimu. Deja, modernieji sekso mitai meilės išmokyti negali, nes jie gyvūnišką seksą sulygina su žmoniškuoju, biologiją su dvasia. Jei tai tiesa, tai reikia klausti, kas tada atsitiks su romantine meile, viena iš ryškiausių spalvų lyčių draugystėje.

Paprastai seksas bent pradžioje yra gaubiamas erotinės romantikos. Be jos jis nustoja savo grožio. Puikioje Aldous Huxley satyroje "Brave New World" laukinis žmogus, pagautas desperacijos, nusižudo. Jo savižudybės priežastis yra ta, kad, ieškodamas romantinės meilės, tegalėjo surasti tik "instant" seksą. Vargu ar modernusis žmogus paseks to laukinio pėdomis, bet ir jis be romantikos teatras meilėje tik seksualinius santykius, seksualines varžybas, seksualinį pavydą. Argi be romantinės meilės neišsėks vienas tų šaltinių, ikvėpiančių poeziją, dainas, riteriškumą, pasiaukojimą?

Ar be lytinės sublimacijos pasaulyje bebūtų galima kitus žmones mylėti ir jais rūpintis? Ar ekshibicionistinėje nevaržomos pornografijos aplinkoje gali skleisti tokios dorybės, kaip lojalumas, garbė, užuojauta, pasiaukojimas, švelnumas, pasitikėjimas kitais, labdarybė?

Užtat E. Mishan, žiūrėdamas į sekso mitus iš tolimesnės perspektyvos, kelia vakarų žmogui suprantantį klausimą: "Ar galima nepažabotą seksualinį nuolaidžiavimą suderinti su nuolatine bet kokios civilizacijos pažanga?" (Making the World Safe for Pornography, Encounter, March 1972, 26). Praeityje nauja civilizacija ar naujas amžius, pasirodęs senosios civilizacijos audinyje, visuomet buvo lydimas naujų sampratų, vertybių, tikslų, pažiūrų, bet niekuomet masinio, nepažaboto seksualinio palaidumo. Antra vertus, senasis Freudas aiškiai įrodė, kad kiekviename iš mūsų snaudžia giliai pasislėpusios infantiliškos, regresyvos jėgos. Lytinių pasireiškimų apribojimai visuomenė ir stengiasi apsisaugoti nuo tų demoniškų jėgų atgijimo. Deja, gašlios aplinkos žadinami ir grobuoniško komercinio oportunizmo palaikomi, karnalinio malonumo lūkesčiai gali peržengti galimas pasitenkinimo ribas. Taip vis stipresnių orginių pergyvenimų beieškant, atsipalaidavusios grubios aistros pastūmės žmoniją į barbarizmą. (b.d.)

Berniukas ir mergaitė

Dr. N. Elijošaitienė

Neretai išsipildo abiejų tėvų svajonė: tėvo džiaugsmui gimsta sūnus, o motinos laimei — dukrelė. Kol vaikai maži, tėvai vien džiaugiasi. Tačiau, laikui bėgant, vaikams augant, beveik visada susiduriama su daugeliu problemų, kurių nėra šeimose, kur auga vien berniukai ar vien mergaitės.

Rodos, abu vaikus vienodai prižiūrėjo, vienodai auklėjo, o rezultatai skirtingi. Mergaitė, mamos pasididžiavimui, mandagi, tvarkinga, visada švarutė, o sūnus kaž-

koks atžarus, susidraikęs, jo daiktai išmėtyti po visus kampus. Duktė mokosi penketais, o sūnus vos iš klasės į klasę ritasi. Žodžiu — netikęs vaikas. Tačiau tėvas, gindamas tą neklaužadą, kartu su sūnum pasišaipo iš mergaitės atsargumo, vadina ją baile, verksne, mamytės dukrele. Pasitaiko priešingai, kai motina žavisi sūnaus drąsa, išsvermingumu ir niekina dukters "ištižimą", o tėvas džiaugiasi mergaitės švelnumu ir jautrumu. Neretai tėvai teigiamose vaikų savybėse įžiūri savo bruožus, o neigiamos, esą, paveldėtos iš priešingos pusės.

Kartais šeima suskyla net į du frontus, kur tėvai patyliukais, lyg du šachmatininkai, kaujasi kiekvienas savo figūra — mylimu vaiku. Tartum antrasis būtų ne jo vaikas. Priinama net iki to, kad vieną vaiką auklėja tik tėvas, o kitą — tik motina, ir tuo pačiu nukenčia abu vaikai.

Apsirinka tėvai, manydami, kad vieno vaiko drąsa yra kažkoks nuopelnas, o kito bailumas — yda. Drąsumu dažniau pasižymi berniukai, tačiau atidžiau panagrinėjus, paaiškėja, kad tai tiesiog neatsargumas, neįvertinimas esamos padėties, o kartais net bereikalingas rizikavimas, norint pasirodyti prieš draugus ar tėvus, t.y. visai ne taip jau teigiamos būdo savybės. Na, o tai, ką tėvai laiko bailumu, gal tėra atsargumas ir įvertinimas galimų išdavų, o kartais net kuklumas, nenoras atkreipti kitų dėmesį.

Berniukai būna atkaklesni, drąsesni, labiau pasitikintys savimi, judresni, tačiau ir netvarkingesni, šiurkštesni, uždaresni.

O mergaitėms būdingesnis tvarkingumas, kruopštumas, atsargumas, bet jos jautresnės, lengviau išmušamos iš vėžių, greičiau netenka pasitikėjimo savimi.

Žinoma, tai nėra taisyklė. Sutinkame ir netvarkingų mergaičių, ir balių, savimi nepasitikinčių berniukų. Tačiau vis tik daugumas mergaičių pasižymi kruopštumu, o berniukai — ryžtingumu. Šie būdo bruožai yra susiję su lytimi, o auklėjant juos galima tik sustiprinti ar susilpninti. Tačiau jokių būdu negalima kurio nors būdo bruožo laikyti nepataisoma yda ir dėl to kaltinti vien vaiką. Gal būt, vaikystėje pergyven-

tas smarkus išgąstis ar žiauri bausmė taip paveikė silpną nervų sistemą, kad vaikas pasidarė bailus arba užsidares.

Suprantama, reikia reikalauti tvarkingumo ir susivaldymo, bet ne tuo primityviu būdu, kada vienas vaikas tampa visų dorybių įsikūnijimu, o kitas visų ydų rinkiniu. Negabesnis arba silpnesnis pradeda tiesiog neapkęsti tėvų mylimojo, pavyzdingojo. Jis jaučiasi nelaimingas, nuskriaustas ir atitolsta nuo visų šeimos narių, o tas gerasis išpuiksta, įsivaizduoja esąs tobulybė ir reikalauja vis didesnio dėmesio, kartais net, norėdamas pasirodyti esąs geresnis, iškelia brolio ar sesers nesėkmes, prasižengimus. O tai jau kažin ar teigiami bruožai ir ar už to viso nesislepia išdidumas, panieka silpnesniam, negailestingumas, o gal būt, net žiaurumas.

Nežiūrint skirtingo vaikų charakterio, nevienodo amžiaus, nelygių gabumų, skirtingų polinkių, tėvai turi patys suprasti ir būtinai iškiepyti vaikams, kad šeima yra viena visuma, kad joje negali būti laimės, jei vienas šeimos narys nelaimingas, kad vaikas negali džiaugtis kito nelaime, nepadėti silpnesniam.

Ir iš gabesnio vaiko, jei jis vyresnis, tėvai turi tiesiog reikalauti, įpratinti padėti jaunesniam. Vyresnis turi jausti atsakomybę už jaunesnio nesėkmes.

Jei vienas vaikas tvarkingesnis, darbuotesnis, tokiu atveju nereikia eiti lengviausiu keliu, užkraunant jam visus namų darbus. Namų tvarkymo darbą reikia skirti abiem kartu.

Ruošiant vaikus gyvenimui, svarbu ne tik išmokyti, bet ir įpratinti (tiek berniuką, tiek ir mergaitę) dirbti visus namų darbus. Nuo mažens visi vaikai turi tvarkyti kambarius, padėti virtuvėje, paaugę parnešti iš parduotuvės maisto produktų, mokėti patys išsiskalbti bent nosines, kojines ir kitaip padėti motinai.

Kartais tėvai mano, jog, jei jų vaikai kartu auga, tai nėra ir jokių paslapčių: ką žino vienas, tegul žino ir antras. Ir mama, berniukui girdint, duoda dukrai patarimų grynai asmeninės higienos klausimais. Jo-

Alfonsas

Dargis

kiu būdu! Visomis intymiomis higienos ar auklėjimo temomis reikia kalbėti atskirai. Tėvas su sūnumi, motina su dukra turi pasikalbėti apie organizmo vystymąsi, brendimą, intymią higieną ir naujai atsiradusius pojūčius.

Kartais tėvai, nieko negalvodami, į vieną lovą suguldo abu mažiukus, o jiems augant, nepastebi, jog tai jau ne vaikai, o paaugliai. Šiuo atveju reikia laikytis griežtos taisyklės: nuo pat gimimo dienos kiekvienas vaikas turi miegoti atskiroje lovytėje. Jokio miegojimo dviese! Nei su vaiku, nei su suaugusiu! Miegant vienoje lovoje, galima apsikrėsti įvairiomis ligomis, be to, įvairūs lytiniai iškrypimai kartais prasideda nuo gulėjimo vienoje lovoje su labiau subrendusiu, nors ir tos pačios lyties asmeniu.

O miegant kartu su skirtingos lyties asmeniu, labai anksti pajaudinamos įvairios

erotinės zonos ir, nors iki lytinių santykių ir neprieinama, bet instinktyvus noras intymiai suartėti atsiranda žymiai anksčiau, žymiai stipriau pasireiškia ir gali privesti prie neleistinių labai ankstyvų lytinių santykių arba onanizmo.

Na, o kaip su miegojimu viename kambaryje? Ar gali brolis su sesute miegoti tame pačiame kambaryje? Žinoma, būtų idealu, jei kiekvienas vaikas turėtų atskirą kambarį, tačiau jei to nėra, abu puikiau gali miegoti viename. Žymiai blogiau, kai vaikai miega kartu su tėvais ir kartais pamato ar išgirsta tai, ko jiems tikrai nedera žinoti.

Jei didesni vaikai miega viename kambaryje, galima tik patarti, kad persirengtų nakčiai ir iš ryto vonioje ar kitame kambaryje. Tam tikras kuklumas nepakenkia.

Kartais tėvai rūpinasi dėl vaikų charakterių lyg ir suvienodėjimo ypač jei amžiaus

Hermann Hesse ir jo "Siddhartha"

Marija Eivaitė

Hermann Hesse beveik mums visiems yra žinomas arba bent girdėtas, nes jo veikalai pasiekė aukščiausią populiarumo laipsnį paskutiniuoju laikotarpiu, kai "hippies" ir "flower children" visiems dainavo apie meilę, taiką ir sugrįžimą į gamtą. Jo veikalai plačiausiai skaitomi čia, Amerikoje, ypač jaunimo tarpe. Jo romanai susilaukė daug dėmesio. Jaunimas juos, tur būt, ypač mėgsta dėl to, kad jie tiksliausiai pataiko į dabartinės jų problemas ir gyvenimo krizes. Jaunimas drauge su šių romanų vaizduojamais charakteriais ieško teisingo kelio ir gyvenimo prasmės technologiniame pasaulyje.

Hermann Hesse gimė 1877 m. liepos 22 d. Vokietijoje. Kartu su savo penkiais broliais jis užaugo tokioje aplinkoje, kur vyraavo ne viena, bet kelios kalbos ir religijos. Jo dėdė, buvęs ilgametis misijonierius Indijoje, dalinosi su Hermanu indiškais ir orientališkais įspūdžiais. Hermano dėdienė buvo prancūzė, mama — vokiečių protestantė, o tėvas — estas katalikas. Kadangi jo tėvai taip pat užsiėmė misijonierišku apaštaltavimu, tai jų namuose visados susiburdavo visokių žmonių iš visų pasaulio kampų.

Mokslu H. Hesse nepasižymėjo. Nerasdamas jokio pasitenkinimo mokyklose ir seminarijoje, iš jų pabėgo. Tėvas nevertė

skirtumas mažas. Mama pastebi, kad mergaitė mažai arba visai nežaidžia su lėlėmis, mėgsta triukšmingus žaidimus, berniukų draugystę ir iš viso — "ne mergaitė, o karėivis". Ypač tai ryšku, kai viena duktė auga tarp kelių brolių. Ar tai gali pakenkti ateityje? Ne. Jokio pavojaus nėra. Tokius berniukiškus bruožus mergaitė turi tik iki brendimo laikotarpio; o vėliau jie dingsta. Tik užaugusi tokia mergaitė bus ryžtingesnė ir drąsesnė, negu daugelis jos draugių. Bet tuo tik reikės džiaugtis.

Tinkamai auginami, berniukas ir mergaitė papildo vienas kitą. Mergaitė, turinti brolių, bus pastovesnio charakterio, ryžtingesnė, negu turinti vien seserį arba auganti viena. O turintis seserį berniukas papras-

tai būna tvarkingesnis, drąsesnis, švelnesnio charakterio, labiau gerbia mergaites.

Be to, tai turi reikšmės ir ateičiai: pastebėta, kad šeimos yra žymiai patvaresnės, žymiai rečiau išsiskiria, jei vyras turi seserį, o žmona — brolių. Įpratę nuo vaikystės bendrauti su skirtingos lyties asmeniu, ir susituokę jie tarsi grįžta į tą pačią aplinką, lengviau prisitaiko vienas prie kito ir sukuria stiprią, laimingą šeimą.

Taigi berniukas ir mergaitė — labai gerai! Na, o kur auga vienturtis, reikia kuo greičiau pagalvoti apie antrąjį. Tegul tai ir ne visada bus išsvajota porėlė, tačiau vis tiek tai jau bus du draugai visam gyvenimui.

jo grįžti atgal į mokyklą, bet leido tapti amatininku spaustuviėje.

Jau artėjant pirmajam pasauliniam karui, Hesse pasižymėjo literatūriniuose baruose, laimėjo premijas, ir pirmieji jo darbai buvo su įdomumu apščiai skaitomi. Tačiau karas jam sukėlė ir daug nepasitenkinimo. Priešindamas karui, jo tikslams ir pasekmėms, jis persikėlė 1912 m. su žmona į Šveicariją. Ten jis gavo pilietybę ir pasiliko gyventi iki mirties. Šveicarijoje jis stebėjo vis augantį vokiečių tautinį šovinizmą ir humanitarinių bei intelektualinių vertybių niekinimą. Prieš antrąjį pasaulinį karą ir jo metu jis stipriai išsireiškėdavo prieš vokiečių partinį režimą ir jo vadovus. Naciai į tai smarkiai reagavo ir visas jo knygas išėmė iš spaustuvių bei knygynų. Nežiūrint to, jam buvo suteikta, šalia visokių kitokių premijų, 1946 m. Nobelio premija, ypač už jo romaną "Glass Bead Game" (Das Glasperlenspiel). H. Hesse mirė 1962 m.

Visuose jo veikaluose yra daug autobiografinių elementų. Pirmuosiuose romanuose jis aštriai kritikuoja mokyklas ir pedagogiką, pvz. "Peter Camenzind". Kai kurių kitų romanų, pvz. "Demian" tema yra psichanalizė ir kartu jautraus bei vienišo žmogaus laimės ir pasitenkinimo ieškojimas. Su romanu "Steppenwolf", galima sakyti, įvyko jo stiliaus ir temos persilaužimas. Šitame romane, kaip ir "Narziss und Goldmund" ir "Glass Bead Game", Hesse išdėsto ir svarsto gyvenimo filosofiją bei moderniojo žmogaus vietą pasaulyje ir paklusnumą tradicijoms.

Hesse sakė, kad įtakingiausi elementai ir žmonės jo gyvenime buvo jo tėvų krikščioniška dvasia, kiniečių literatai ir Friedrich Nietzsche.

Dvidešimtojo amžiaus pradžioje buvo didelis menininkų, literatų ir mokslininkų susirūpinimas Vokietijos ateitimi. Devyniolikame amžiuje Vokietijoje klestėjo racionalizmas ir didelė technikos pažanga. Tuo metu rytiniai kraštai buvo pilni mistikos ir paslapčių. Rytinio žmogaus religija buvo glaudžiai surišta su jo vidumi. Žmogus ten

atrodė laimingas, pilnas dvasinės stiprybės. Hesse, kaip ir daugelis kitų tuo metu, nuvažiavo į Indiją pasisemti jų religijos ir įsigilinti į indų mistikos pasaulį. Bet ten nuvykęs jis pamatė, kad Indija jau buvo "sueuropėjusi", dėl to grįžo atgal į savo namus, įsitikinęs, kad šiaurės žmogus turi ieškoti ir kurti savo naują pasaulį šiauriniame žemės pusrutulyje. Jo romanas "Siddhartha" atsirado 1922 m., po kelionės į Indiją.

Siddhartha — jaunuolis, nerasdamas gyvenimo prasmės, palieka tėvus ir išeina su draugu Govinda pas asketus — Samanas. Pabuvojęs pas juos trejus metus, išeina ieškoti Buddhos. Ten išklaušęs Gotamos (Buddha) pamokslų, Siddhartha jį palieka, pereina per upę ir sutinka mergaitę, Kamalą, ją įsimyli ir drauge su ja gyvena. Jis pasidaro labai turtingas, bet ir šis pasaulis jo nesulaiko. Jis neranda dvasinės pusiausvyros. Nieko nesakydamas Kamalai, jis išeina ir ją palieka nėščią. Prieina vėl prie upės, nuliūdęs ir be vilties, nori nusiskandinti. Bet lyg kažkoks balsas jį sulaiko, jis pasilieka prie upės mąstyti. Apsistoja pas Vasudevą, kuris perkelia laivelį žmones nuo vieno upės kranto į kitą. Čia jis išmoksta savotiško laiko paslapčių ir pasaulio supratimo. Po dvylikos metų ateina pas jį Kamalą, bet čia ji miršta nuo nuodingos gyvatės įkandimo. Pasilieka tik sūnus, kuris vėliau pabėga nuo Siddharthos. Siddhartha dabar pajunta naują skausmą — netenka sūnaus meilės. Pasenęs Vasudeva išeina mirti, ir Siddharthai tenka perimti jo darbą. Jis taip pat pasiekia aukščiausiąjį Buddhos laipsnį, t.y. dvasinę ramybę ir tobulumą. Jis pagaliau atranda save. Ir kai jo draugas Govinda netikėtai užsina, pastebi jo veide tą pasiektą tobulumo laipsnį.

Knygoje yra vaizduojama dvejopas pasaulis — dvasinis ir jausminis ir taip pat galutinė šių dviejų pasaulių sintezė. Dvylika knygos skyrių galima suskirstyti į tris dalis. Kiekviena dalis apima po dvidešimt Siddharthos gyvenimo metų. Pirmoje dalyje Siddhartha gyvena vienoje upės pusėje vaiko nekaltybės pasaulyje. Jis išeina iš

namų ir pabūna pas asketus. Šis gyvenimas yra dvasinis. Antroje dalyje jis peržengia upę ir gyvena kitoje pusėje su Kamala. Tai yra jausminis pasaulis. Trečioje dalyje Siddhartha gyvena ant upės, simbolizuojančios abiejų gyvenimų sintezę. Tos sintezės elementai yra dvasinė meilė Vasudevai ir jausminė meilė Kamalai.

Hesse parodo žmogaus išsivystymo kelią palaipsniui. Šis žmogaus išsivystymas, sujungtas su knygos struktūra, yra parodomas fiziniais atsibudimais, kuriuos reikia suprasti kaip naujas dvasines fazes. Siddharthos vaikystė yra žmogaus nekaltumo laikas. Tą nekaltumą jis praranda, kai atsi-bunda ir nutaria palikti tėvus, kad galėtų "užaugti". Antrasis atsibudimas — kai, begyvendamas su Kamala, jis supranta, kad visas jo ligšiolinis gyvenimas buvo tik klaidžiojimas. Jis jaučiasi kaltas. Šioje padėtyje žmogus arba nusižudo, arba yra nulydimas į tą aukščiausią žmogaus išsivystymą, kurį Siddhartha ir pasiekia. Šis naujas atgimimas įvyksta prie upės, kai Siddhartha trečiąją kartą atbunda.

Redakcijos pastaba. Čia skaitėme mintis, kurias sukėlė H. Hesse romanas "Siddhartha" jaunuolei. Dabar kun. V. Bagdanavičius, kuris perskaitė minėtą romaną ir taip pat šį M. Eivaitės rašinį, pasakys, ką jis apie tai galvoja.

Man beskaitant šį romaną kilo nuostaba, kodėl Amerikos jaunimas taip juo susidomėjo. Jame aš neradau jokių aštrių idėjų ar pasiūlymų, bet greičiau nusileidimą ir pasidavimą. Jame aš pastebėjau lyg ir tris temas: 1. Tėvo ir sūnaus problemą, liudijamą sūnaus išėjimu iš namų. 2. Savotišką dievybės sampratą, sudarytą iš Indijos religinių liekanų, kaip pvz. *Pats, Prajapati*, skiemuo "Om", *amžinas tapsmas*. 3. Dorinis šios knygos pobūdis, pasižymįs tam tikra tuštuma, noru išsilaisvinti iš savęs paties niekinimo bei nepakankamo vertinimo ir besikartojąs gimimas (samsamara).

Ieškant priežasties, kodėl ši knyga patiko be rūpesčių išaugusiam jaunimui, atsakymą duoda pati knyga: "Aš niekada

nieko nestokojau" (51 psl.). Šį pasakymą reikėtų suprasti ne tik ekonomine, bet ir dvasine prasme. Krikščionybės atsakymai, palyginus su šios knygos duodamais atsakymais, yra nepalyginamai pilnesnį ir turtingesni. Atrodo, tarsi jaunimas būtų persisotinęs krikščioniškųjų vertybių lobiu ir jau negalima jam pasiūlyti nieko didesnio. Vietoj to jis pasirenka savotišką dvasinio neturto kelią. Jis nori atsisėsti prie upės, stebėti jos tėkmę ir tokiu būdu užpildyti savo buvimą.

Visa tai liudija, kad jaunas žmogus nori grįžti į glaudesnius santykius su pačiu savim. Jis nori rasti glaudesnę sąryšį su savo jausmais. Idealizmas, atskyręs idealus nuo tikrovės, per daug giliu tarpu yra išsarginęs žmogų. Žmogus ieško filosofijos, kuri jį vėl sumobilizuotų į savo formą išlaikančią visumą.

Tačiau jei taip yra su žmogumi, tai mums, kurie skelbiame krikščionybę, kyla klausimas: ar mūsų metodai atitinka šiandieninio žmogaus dvasią? Gal būt, kad jaunimo susidomėjimas šia knyga yra priekaištas mūsų teologams ir filosofams. Mūsų religinio gyvenimo mechanika yra pasidariusi per daug atsietą nuo atskiro žmogaus išgyvenimų. O mūsų filosofai, nerasdami organiško ryšio tarp kasdieninio bei techninio mūsų gyvenimo ir to, ką mes vadiname transcendentiniu pažinimu, yra pasidarę neįdomūs pokalbininkai. Dėl to teisingai pastebi M. Eivaitė, kad šios knygos autorius ieško religijos, glaudžiai susijusios su jo vidine visuma.

Jaunimas yra kviečiamas dalyvauti "Laiškų Lietuviams" konkurse. Konkurso straipsnius galima rašyti bet kokia jaunimo problema. Daugiau informacijų apie konkursą yra paskutiniame šio numerio puslapyje. Nors konkursas baigiasi gruodžio 31 d., bet patariame nelaukti, nes paskui gali pritrūkti laiko. Dabar, atostogų metu, kaip tik būtų geriausia parašyti konkursinį straipsnį. Praktika parodė, kad jaunimas gali lengvai konkuruoti su vyresniaisiais ir laimėti premijas. Nepraleiskite progos lengvai laimėti 150 dolerių!

Mortos sąmonė

Antanas Maceina

(Žodis, tartas LKM Akademijos Čikagos židinio posėdyje, įteikiant kun. dr. J. Prunskio fondo premiją už 1973 m. religinį veikalą)

Malonūs Akademijos nariai,
Mielosios viešnios ir svečiai!

Negalėdamas dalyvauti šiose išskilmėse patsai, atskubu į jas savo žodžiu, kad pareikščiau juo savo padėką tėvelio G. Kijausko vadovaujamai komisijai ir savo pagarbą kun. dr. J. Prunskiui, kurių sprendimu bei įnašu buvo pagerbta manoji knyga *"Krikščionis pasaulyje"*, sklaidanti pasauliškio vaidmenį išganyimo istorijoje.

Tai tema, iškilusi jau Evangelijoje Mortos bei Marijos santykiu su Kristumi, apsilankiusiu jūdvių namuose. "Morta turėjo daug visokio darbo su patarnavimu" (Lk 10, 40), tuo tarpu Marija sėdėjo "prie Viešpaties kojų ir klausėsi Jo žodžių" (Lk 10, 39). O kai Morta paprašė Išganytoją, kad šis pasiųstų Mariją jai padėti, ji išgirdo, esą ji yra "susirūpinusi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno", būtent, to, ką vykdo Marija, nes ji kaip tik "pasirinko geriausią dalį" (Lk 10, 42).

Ir štai, šis "unum necessarium" Krikščionybės istorijoje turėjo nepaprastos reikšmės. Jis perskėlė Bažnyčios narių veiklą, perskeldamas ir juos pačius: vieni turėjo "visokio darbo", kiti tarėsi sėdėti prie Viešpaties kojų ir klausą Jo žodžių. Pasauliškai savaime atsidūrė šio "visokio darbo" pusėje, vadinasi, Mortos pašonėje, pasirinkdami, tiesa, reikalingą, tačiau vis dėlto ne

pačią geriausią dalį. Geriausia tekusi dvasiškiam, o ypač vienuoliam.

Manoji knyga kaip tik ir norėtų atitiesti aną pasauliškio menkavertybės jausmą, nes man atrodė, kad Išganytojo atsakymo Mortai mes nesame supratę. Man atrodė, kad minėtais žodžiais Kristus anaipol nesusistato vienas priešais kitą "visokio darbo" ir Jo žodžių klausymo kaip objektyvių gyvenimo sričių. Tai, kas Išganytojui čia rūpi, yra subjektyvus santykis su Juo pačiu, būtent: ar *žmogus priima Kristų į savo namus kaip svečią ar kaip Mokytoją*. Mortai Kristus buvo svečias, vadinasi, tai, kas užėina ir vėl išeina. Tiesa, svečią reikia gražiai priimti bei pavaišinti. Tačiau tuo viskas ir baigiasi: *svečias nepasilieka*. Tuo tarpu Marijai Kristus buvo Mokytojas, vadinasi, tai, kas ateina gilaus asmeninio žodžio pavidalu, uždega širdį ir joje gyvena kaip jos gyvybės šaltinis: *mokytojas pasilieka*. Užtat ir Mortos noras, kad Marija eitų jai padėti, buvo iš esmės ne kas kita, kaip noras, kad ir Marija pergyventų Išganytoją kaip svečią, vadinasi, kaip praeinantį kasdienos įvykį, o ne kaip pasiliekančią mūsų egzistencijos pradą.

Tad šitokį Mortos norą Kristus ir papeikė, nes Kristus niekur ir niekam nėra svečias, todėl niekeno ir neprivalo būti pergyvenamas kaip svečias. *Kristus visur ir visiem yra Mokytojas*. Sėdėti tad prie Jo kojų reikia kiekvienam ir kiekvienu atveju. Ne Mortos darbas, vadinasi, ta ar kita objek-

tyvi sritis, trukdo pasisavinti Kristaus žodžius, o pergyvenimas Jo kaip svečio. Taip pat ne Marijos objektyvus sėdėjimas bei klausymas yra ana "geriausia dalia", bet pergyvenimas Išganytojo kaip Mokytojo. Kitaip tariant, viskas čia priklauso ne nuo objektyvaus darbo — šio ar tokio — o nuo subjektyvaus nusistatymo, kuris ir apsprendžia, ar žmogus renkasi aną "geriausią dalį", ar jos nesirenka. Pergyvendamas Kristų ne kaip savos egzistencijos praeinantį svečią, bet kaip pasiliekančią Mokytoją, žmogus tuo pačiu jau stoja Marijos pusėn, vis tiek ar jis būtų šeimos tėvas bei motina, ar visuomenininkas, ar žurnalistas, ar mokslininkas, ar menininkas, ar technikas. Visur tada Kristus yra jo egzistencijos viduje, o ne tik prie jo kasdienos stalo. Tai reiškia, kad *kiekvienas krikščionis privalo būti Marija, o ne Morta*. Krikščionybėje nėra sričių, kurios priklausytų tik Mortai ir todėl jose dirbančių žmonių atplėštų nuo anos geriausios dalios. Taip pat nėra sričių, kurios priklausytų tik Marijai ir todėl jose buvojančių žmonių savaime pasodintų prie Viešpaties kojų. Bažnyčios padalinimas pagal *šitokią* dvilypumą yra didžiulis istorinis nesusipratimas, nes Morta ir Marija yra prasmens ne darbų bei sričių, o nusistatymų, būtent: Kristaus kaip svečio ir Kristaus kaip Mokytojo atžvilgiu. Tai mintis, kuria yra pagrįsta mano knyga.

Todėl man buvo džiugu patirti, kad šios minties sklaida komisijos buvo pripažinta verta *religinės* premijos. Atrodo, kad jau laikas įsisąmoninti, jog pasauliškis yra ne kokia profaninė, bet giliausia prasme *sakralinė būtybė* ir kad todėl jo veikla yra anaipatol ne Kristaus-svečio, o Kristaus-Mokytojo pergyvenimo vykdymas pasaulyje. Pasauliškis nėra Morta, kaip tai jam buvo įtaigaujama ilgus amžius. Mortos sąmonė, paverčianti Išganytoją svečiu mūsų gyvenime, pasauliškui yra taip lygiai svetima, kaip ir dvasiškiui bei vienuoliui. Štai ko nesame dar pakankamai suvokę. Todėl perkeldami pasauliškį į Mortos virtuvę, mes suprofaniname žmonių, pašvęstą Krikšto ir Sutvirtinimo sakramentais; suprofaniname

todėl, kad manome esą *pats jo darbas* jam kliudęs priimti Kristų kaip Mokytoją į šio darbo vietovę. Tuo suprofaniname ir pačias pasaulines tarnybas, kurias pasauliškis eina, nes visas jas paverčiame ne Kristaus-Mokytojo, o tik Kristaus-svečio buveine. Tai pati didžiausia klaida, kokią tik krikščionys galėjo padaryti savo istorijoje. Atitiesti šią klaidą arba bent ją parodyti, keliant aikštėn bei pabrėžiant pasauliškio darbų sakrališkumą, ir yra mano knygos uždavinys.

Štai kodėl ir man suteiktą premiją ašen pergyvenu ne tiek kaip asmeninių mano pastangų, kiek kaip anos atsitiesiančios pasauliškio sąmonės pripažinimą, už kurį priklauso visų pasauliškų — ne tik mano paties — gili padėka bei pagarba tiek vertinimo komisijai, tiek šios premijos steigėjui.

Puputis įsigijo tikrus namučius

Nijolė jankutė

Kas yra Puputis, nereikia aiškinti nei vaikams, nei tėvams, nei seneliams, kurie skaito "Eglutę". Kas bebūtų "Eglutėje" parašyta ir kas nupiešta, Pupučio nuotyčiai yra pirmoji ir pagrindinė kiekvieno numerio atrakcija. Juk linksmas, išdykęs, meilutis, į visokius nuotykius ir bėdas įkliūvantis peliukas Puputis yra taip panašus į linksmą, išdykusį, į bėdas įkliūvantį vaikutį, kad kiekvienas mažas skaitytojas gali jame pamatyti save ir savo nuotykius. Čia — ir Pupučio pasisekimas.

Ona Mikailaitė, Pupučio seselė, kaip ne vienas "Eglutės" skaitytojas ją vadina, yra iš tų simpatingųjų autorių, kurių sukurti veikėjai tobulai atliepia į mažojo skaitytojo širdukę.

Puputis, segdamasis švarkelį, sumaišo sagas ir ašas, "jos nesirikiuoja poromis". Argi ne taip susisega Jonukas, Aldutė, Tomukas? Puputis labai laukia Kalėdų, dovanų ir eina apžiūrėt Prakartėlės. Ar ne taip vaikučiai? O koks nuotykis skristi lėktuvu į Floridą! O kokia baimė sapnuoti raganą!

Pupučio kasdienybė yra iš tikrųjų mažojo skaitytojo kasdienybė, aprašyta paprastučiais žodžiais ir perpinta nuotykiomis, kokius labai lengvai kiekvienas vaikas žaisdamas išsigalvoja. Todėl sulaukt visų Pupučio nuotykių vienoje knygelėje — tikras malonumas jauniems ir jaunos širdies vyresniesiems "Eglutės" skaitytojams. Pagaliau Puputis įsigijo savo namus!

"Pupučio pasauliukas" — miela knygutė: puputiška ir savo užvardinimu, ir nepretenzingais vaikiškais piešinėliais. Čia autorė surinko 13-ka šauniausių Pupučio pasakėlių, suskirstydama jas į keturias dalis pagal metų laikus. Puputis, kaip kiekvienas vaikas, džiaugiasi pavasariu ir savo gimtadieniu, vasarą atlieka dideles atostogų keliones, rudenį eina į mokyklą, o žiemą laukia Kalėdų ir kartais susergera slogomis.

Autorės kalba paprasta, pilna vaikiškų išsireiškimų ir vaikiškos logikos. Kad jau atėjo Pupučio gimtadienis, "žino kiekvienas jo plaukelis"; Puputis guli ant to šono, "kur geriausia sapnuoti"; jis krisdamas užsimerkia, nes "kai nematai — nebaisu". Peliuko pokalbis apie namus su banginiu Zigmantu ir apie šypseną su ragana yra puikūs tos logikos pavyzdžiai. Onos Mikailaitės stilius turi švelnaus humoro, ir jos "pasauliukas" juokiasi, klega, spraga, juda ir kruota, spinduliuodamas vaikiška energija.

Lietuvių kalba knygutėje kai kur sušlubuoja, kai autorė pavartoja "bliūdėlį" vietoj dubenėlio ar apverčia Puputį "į gerą pusę". Taip pat ne visi ištiktukai (kuriuos autorė sėja tikrai valančiškais mostais) būtinai reikalingi ir ne visi tinkami. Mat, ištiktukas, jei jis neplaukia iš kalbos, bet yra tam momentui sugalvojamas, virsta bereikalingu sakinio balastu. Tą pat galima pasakyti apie autorės pamėgtus ir per gausius "visgi", "nagi", "ką gi". Tačiau naujadaras "banginėti" (surfing) labai smagiai skamba. Įdomu, ką apie jį pasakytų mūsų kalbininkai?

Žodžiu, senas pažįstamulis Puputis pagaliau atšmirėjo į negausią vaikų knygų lentyną ir, galima tvirtinti, kad ten jis ras savo vietą ir savo pasauliuką.

Knygutės iliustracijos malonios ir vaikui lengvai suprantamos. Kaip žodžiu, taip ir linija, autorė moka vaikiškai nusijuokti. Gaila tik, kad knygutės šriftas pagal formatą neproporcingai mažas ir eilutės per tankios mažam skaitytojui.

Ona Mikailaitė. "Pupučio pasauliukas". Išleido Nekaltai Pr. Marijos Seserų Kongregacija. Spaudė Immaculata spaustuvė, Putnam, Conn., 1974 m. Kaina nepažymėta.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Aloyzas Baronas. ŠILKO TINKLAI. Pasakojimai. Išleido "Ateitis" 1974 m. Aplankas Kazio Veselkos. Spausdino "Draugo" spaustuvė. 184 psl., kaina 4.50 dol.

Julija Švabaitė-Gylienė. SEPTYNI SAULĖS PATEKĖJIMAI. Eilėraščiai. Viršelis ir vinjetės Danguolės Stančiūtės. Išleido "Ateitis" 1974 m. 80 psl., kaina 3.50 dol. "Ateities leidinius galima užsisakyti šiuo adresu: M. Bajorūnienė, 17689 Goldwin Drive, Southfield, Mich. 48075.

Jose Eustasio Rivera. AMAZONĖS DŽIUNGLESE. Romanas. Išvertė P. Gaučys. Aplankas Ados Korsakaitės - Sutkuvienės. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas 1974 m. Spaudė "Draugo" spaustuvė. 356 psl., kaina 6 dol.

PENKIOLIKTASIS DERLIUS. Čikagos Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos metraštis 1973-1974 m. Redagavo: Dalia Bilaišytė, Daiva Barškėtytė, Leona Bradūnaitė, Marija Bružaitė, Rita Kupcikevičiūtė, Radutis Orentas, Arūnas Pemkus, Danutė Saliklytė, Indrė Toliušytė. Metraščio globėjai: Juozas Masilionis ir Rimas Černius.

Bronius Budriūnas. MIŠIOS UŽ MIRUSIUS. Chorui unisonu arba solo. Mišių mecenatas — prel. Juozas Karalius. Broniaus Budriūno K.L. F. leidinys, 2620 Griffith Park Blvd., Los Angeles, Calif. 90039.

ŠVIETIMO GAIRĖS, Nr. 10(14). Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Leidžia JAV LB Švietimo Taryba. Redaguoja P. Maldeikis, 2615 N. 39th Street, Phoenix, Arizona 85008. Adm. S. Rudys, 415 Plum St., Michigan City, Ind. 46360. Išeina du kartus per metus. Prenumerata — 3 dol.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

AR VARTOTINAS ŽODIS "BAKENBARDAI"?

Dabar labai paplitusi mada vyrams nešioti "bakenbardus", t.y. paausiuos paliktus neskustos barzdos ruoželius. "Bakenbardai" yra vokiečių kilmės žodis (*Backe* — žandas ir *Bart* — barzda), mus pasiekęs per lenkus. Liaudies šnekamojoje kalboje "bakenbardai" buvo perdirbti į "makabardus" (Viduklės ir Kražių apylinkėse) ar "pakumbardus" (apie Karklėnus). O kai kur (pvz. Vilkaviškio apskrityje) jie yra vadinami "bakais". Bet visi šie žodžiai yra nelietuviškos kilmės, todėl bendrinei kalbai neteiktini. Mes turime jau vis labiau ir labiau tiek šnekamojoje, tiek raštų kalboje beįsigalintį žodį "žandėnos". Jį turėtume ir vartoti.

IŠ KUR TALLAT-KELPŠOS PAVARDĖ?

Lietuvoje yra nemažai paplitusios mūsų kalbai neįprastos pavardės: Tallat-Kelpša, Tallat-Kelpšas, Tallet-Kelpša, Taliat-Kelpša. Pirmasis tos pavardės dėmuo greičiausiai kildintinas iš turkų kalbos (plg. turkų pavardės Talaat Paša, Talat), kurių atstovų totorių ir karaimų jau iš seno gyventa Lietuvoje. Matyt, susijungus (pvz. vedant ar ištekant) totorių ar karaimų giminei *Tallat* su lietuvių *Kelpšų* gimine, ir bus atsiradusi ši sudėtinė pavardė.

Vis dėlto yra ir kitokių nuomonių. Pvz. A. Salys "Lietuvių enciklopedijos" XXIV tome, rašydamas apie žodį "prieveirdis", aiškina, kad minėtos pavardės pirmasis dėmuo *Tallat* gali būti lietuvių kilmės. Jo nuo-

mone, tai galėjo išsivystyti iš žodžio *Toliotas* (trumpinė lytis iš kurio nors dvikamienio asmenvardžio, kaip Tolmantas, Tolvaišas, Tolvydas, Tolminas).

Antrasis dėmuo (*Kelpša* ir kiti variantai) yra, be abejo, lietuviškas asmenvardis, kuris yra plačiai paplitęs ir be dėmens *Tallat*. Vietovardžiai *Kelpšaičiai*, *Kelpšiškės*, *Kelpšiškis*, *Kelpšynas*, be abejo, yra kilę iš šio asmenvardžio. Iš kurių bendrinių žodžių išriedėjo visi šie vardai, nelengva atsakyti. Gal būtų, iš *kelpšas* — klaidus (Adutiškis) ar *kelpštas* — tam tikros mažos žuvelės vardas, kitur (Dusetos, Panemunėlis) dar vadinamos *škelpštu* (gružė, gružas, gružlys). Ši žuvelė kai kur dar yra vadinama *kilbuku*, bet šis žodis bendrinei kalbai neteiktinas. Tik šiuos du tos šaknies žodžius (*kelpšas* ir *kelpštas*) pateikia "Lietuvių kalbos žodynas" (V t.).

SVIESTAINIS IR SUMUŠTINIS

Per slavus į lietuvių kalbą atėjęs germaniškos kilmės žodis "butterbrodas" kai kieno yra laikomas įsigijusiu šiokių tokių tarptautiškumo teisių, todėl galįs būti ir mūsų kalboje vartojamas. Jis yra įdėtas ir į "Tarptautinių žodžių žodyną" (Vilnius, 1969). Vis dėlto mūsų bendrinei kalbai jis yra neteiktinas, tuo labiau, kad jau seniai kalbininkų yra siūlomi visiškai geri atitikmenys: *užkandinis*, *sviestainis*, *sumuštinis*. *Užkandinis* visiškai nepričio, bet kiti du jau suspėjo "įsipilietinti" tiek mūsų šneka-

mojoje, tiek raštų kalboje. Be jų, žinoma, negali apsieiti nė kulinarijos knygos. Beje, kulinarijos specialistai šių dviejų žodžių (*sumuštinio* ir *sviestainio*) nelaiko sinonimais. Abu šiuos terminus jie vartoja kiek skirtinga reikšme: *sviestainis* — tai duonos ar pyrago riekelė, užtepta sviestu su uždėtu griežinėliu dešros, kumpio, sūrio ar ko nors kito; o *sumuštinis* — tai du suvožti sviestainiai. Sumuštinį galima būtų pavadinti *dvigubu sviestainiu*. Tad šie abu žodžiai yra geri ir vartotini mūsų bendrinėje kalboje.

NEUŽMIRŠKIME ATRIEKTI RIEKĖS

Lietuvių kalboje nuo kepalų atplautas plonas paplokščias duonos gabalas vadinamas *rieke*. Dabar dažnai šį žodį užmirštame. Duonos riekutę vadiname *gabalu* arba gabaliuku. Bet *gabalas* vis dėlto skiriasi nuo *rieškės*, nes jis reiškia apskritai ko nors dalį, ne būtinai paplokščios formos, pvz. *mėsos gabalas*, *cukraus gabalas* ir pan. Žinoma, galima sakyti ir *duonos gabalas*, bet tai reikš ne duonos riekę, o bet kokios formos kepalų dalį.

Taip pat pradedame užmiršti ir žodį *riekti*, t.y. atplauti riekę nuo duonos kepalų. Dabar dažnas pasako: *atplauk duonos*, *atplauk gabaliuką duonos*, *papiaustyk duonos*. Tačiau *atplauti* nereiškia *atriekti*. Atplauti galima bet kokios formos gabalą. Tad, norėdami duonos, taip sakykime: *atriek man duonos*, *atriek porą riekucių duonos*, *paraikyk duonos* ir t.t.

MANYTI IR GALVOTI

Žodžiai *manyti* ir *galvoti* yra taip vienas kitam artimi, kad net žodynuose jie yra aiškinami vienas kitu. Dėl tokio jų artimumo yra linkstama, ypač šnekamojoje kalboje, žodį *manyti*, stumti iš vartosenos ir keisti žodžiu *galvoti*. Pvz.: *Galvoju, kad rytą jis dar negrįžo*. Šiuose sakiniuose, užuot sakius *galvoju*, geriau būtų sakyti *manau*. Pagrindinė žodžio *manyti* reikšmė yra: *turėti kokią nors nuomonę, būti įsitikinusiam*. Pvz.: *Ką negirtas mano, girtas pasako. Tegul visi mano, kad jų šeima darni. Maniau, kad rytą saulė tekėjo*

— *rūtų šakelė rankoj žydėjo* (liaudies daina).

Taip pat žodis *manyti* vartojamas ir tokiomis reikšmėmis: *žadėti, ketinti, viltis, tikėtis*. Pvz.: *Ką manai daryti, baigęs mokyklą? Nemanyk, berneli, kad aš tavo būsiu* (liaudies daina).

Pagrindinė žodžio *galvoti* reikšmė yra: *svarstyti, stengtis suprasti, stengtis surasti sprendimą ir išeitį*. Pvz.: *Galvok, ką daryti. Pagalvok ir suprasi. Sugalvojau, kaip tą uždavinį išspręsti*.

Tad *galvojimas* labiau reiškia minties pastangas surasti kokią nors sprendimą, susidaryti nuomonę apie vieną ar kitią dalyką. Kas galvoja, tas sprendžia, to mintis yra įtempta, siekdama vienokio ar kitokio tikslo, o *manančiajam* nereikia nei darbo, nei įtampos, nei tikslo. *Manymas yra nuomonė apie kokią nors dalyką ar reiškinį, be pastangų ką nors suprasti ar išsiaiškinti*.

LABAS IR GERAS

Kai kurie vengia žodžio *labas*, vietoj jo vartodami tik *geras*. Sveikindamiesi jie sako: *gera diena* (arba: *gerą dieną*), *viso gero* ir pan. Bet visiškai žodžio *labas* išstūmimas iš vartosenos skurdina mūsų kalbą. Žodžiai *labas* ir *geras* dažnai yra sinonimai, bet ne visuomet. Pavyzdžiui, pasakymo *šie metai bus geri* nepakeisi į *šie metai bus labi*. Posakio *būk gerutis* nepakeisi posakio *būk labutis*. Sutikęs draugą, gali pasakyti *labas*, bet nepasakysi *geras*. Mūsų tautosakoje velnias kartais yra vadinamas *nelabuoju*, bet jo niekas nevadina *negeruoju*.

Labas dažnai reiškia ne tik *gerumą*, bet ir *mielumą, malonumą*. Pvz.: *Labas vakaras po naudingai praslinkusios dienos* (M. Valančius). *Teatiduoda už manęs savo jauną dukružėlę, jei ne labu noru, tai prievarta* (V. Krėvė).

Vadinasi, žodžiai *geras* ir *labas* abudu vartotini ir paliktini savose vietose. Sveikinimosi reikalui vis dėlto labiau tinka žodis *labas*. Vakare, eidami gulti, mes kitam sakome *labanakt*, bet juk nepasakysi *geranakt*.

CHARIOTS OF THE GODS

Švarus, jauniems ir seniems matytinas filmas, pagamintas Sun International bendrovės. Čia perteikiama Erich von Daniken knygoje „Chariots of the Gods“ pateikta medžiaga, kur daugelis nuostabių dalykų bandoma aiškinti iš kito pasaulio atvykusių būtybių veikimu. Pradedama nuo surastų senų braižinių, labai senų raštų, net ir Šventojo Rašto, ir bandoma aiškinti, kad Sodomos ir Gomoros sunaikinimas buvęs atominis, kad Elijo ratai danguje — tai tolimųjų erdvių keliautojai ir pan.

Parodomos Egipto piramidės, paslaptingos Easter Island skulptūros ir daugybė kitų nuostabių dalykų iš įvairiausių pasaulio dalių, išryškinant pastatų, raižinių bei skulptūrų nepaprastumą ir įtaigojant, kad tai gal ne primityvių žmonių darbas, o atvykusiųjų iš kitų pasaulių. Aišku, kad tokia beletristika rimtas žmogus nepatikės, bet vis dėlto filmas yra įdomus geografiniu bei istoriniu atžvilgiu, nes parodo eilę įdomybių Afrikoje, Pietų Amerikoje ir kitose pasaulio šalyse. Tad filmas yra lyg kelionių aprašymas su įdomiais vaizdais. Tai ir yra jo stiprybė.

MAME

Warner Brothers gamybos filmas, susuktas pagal muzikinį 1959 m. Broadway vaidinimą „Aunt Mame“, kurį sukūrė Jerome Lawrence, sekdamas Patrick Dennis romaną. Turinys nesudėtingas: turtinga, ekstravagantiška moteris paima globoti savo mirusio jaunesniojo brolio sūnelį, kurį pamėgsta, bet nemoka jo auklėti. Ji siunčia į ultramodernią mokyklą, kur nėra nei mokslo programos, nei tvarkos. Pati išmoko jį įvairių necenzūriškų žodžių. Paskui įvyksta nemalonas netikėtumas, kai paaugęs berniukas susižieduoja su jai nepatinkančia mergaite. Jai pasiseka vestuves suardyti. Vėliau jis veda simpatinę tarnaitę.

Filmų kritikai nelabai šį filmą vertina menišku atžvilgiu, bet jis gali būti neblogas išsiplašymas. Yra nemaža humoro, neblogos muzikos ir dainų, gyva filmo slinktis, gausu įvairumų, net nedaug nė keiksmažodžių, kurių dabar labai gausu kituose filmuose.

Pagrindinį Mame vaidmenį atlieka Lucille Ball, pažįstama iš televizijos. Ji čia labai elegantiška, rafinuota, ir moterims galės būti įdomios jos daug kartų keičiamos stilingos suknelės. Filme daug visokių įvairumų: spalvingumo, baleto, jojimo akrobatikos, medžioklės scena, šiek tiek gamtos vaizdų. Daugiausia čia remiamasi pagrindine aktore — Lucille Ball, bet yra užintriguojančių ir antrinių charakterių. Tad filmas nėra vienas iš geriausiųjų, bet nenuobodus, žaismingas, gyvas ir daug kur linksmas.

THE THREE MUSKETEERS

Aleksandro Dumas nuotykingas romanas iš Prancūzijos karaliaus Liudviko XIII laikų yra davęs daug įkvėpimo sukurti filmams. Šiam filmui scenarijų paruošė G. MacDonald Fraser, sudarydamas smagią komediją su socialiniu atspalviu. Įtraukta žymių aktorių, kaip pvz. Charlton Heston — kard. Richelieu vaidmeny, Raquel Welch — rūmų dama, M. York — energingas, muškietininku besirengias tapti jaunuolis ir eilė kitų. Veiksmas sukasi apie trijų muškietininkų nuotykius, kai jie stengiasi atgauti karalienės Onos deimantinę apykaklę, kurią ji buvo padovanojusi ją pamilusiam Buckinghamo kunigaikščiui. Drauge čia vaizduojamas ir XVII šimtmečio Prancūzijos karaliaus dvariškių ir didikų gyvenimas su jų laisvalaikiais, praleistais žaidžiant tenisą, su sakalais gaudant paukščius, organizuojant turnyrus ir pan.

Filmas būtų įdomus, jeigu jame būtų daugiau istorinės tikrovės charakteriuose, o ne tik

kostiumuose ir dekoracijose. Filme matomas noras ne tiek išvystyti charakterius, kiek įvairiomis dirbtinėmis priemonėmis sukelti humoro, daugelyje vietų filmą paverčiant farsu, muštynėmis, dvikovomis, neįtikėtinais nuotykiiais. Filme yra ir purvo, ir karališkų rūmų elegancijos. Pasitaiko nemaža žudymų ir muštynių. Šiaip jis žiūrėti nenuobodus, nors nepasižymi nei istorine, nei psichologine tikrove.

Ruošiant šį filmą, susidarė tiek medžiagos, kad žada būti dar ir antroji jo dalis.

DON'T LOOK NOW

Filmas susuktas pagal Daphne Du Maurier veiklą. Filmavimo darbas yra labai kūrybingai atliktas A. Richmond. Vaizduojamas meno istorikas Baxter, kurį talentingai vaidina Donald Sutherland. Jo žmonos Lauros vaidmenį yra gabi aktorė Julie Christie. Baxter studijuoja Venecijos katedros skaidres. Jam krinta į akis raudona spalva, primenantį jo dukrą su raudonu apsiaustu. Kadangi jis turi stiprią nujautimo galią, bėga jos ieškoti ir atranda prigėrusią. Ši tragedija atvaizduota su giliu įsijautimu.

Baxteriai vyksta į Veneciją, kur menininkas prižiūri senos bažnyčios atnaujinimą. Venecija čia rodoma šalta, drėgna, sunykusi. Juodu sutinka dvi britų turistės, kurių viena akla. Ji pradeda pasakoti matanti mirusią mergaitę tarp jų ir perspėja Baxteri bėgti iš Venecijos, nes jam gresia pavojus. Tikrai jis nužudomas.

Toji tragiška mirties scena yra ypatingai kruvina, išžėsta, slegianti, lygiai kaip Ir losos scena, nors su prošvaistėmis, bet be pateisinimo nutęsta. Visa tai daro filmą slegiantį, sunkų, morališkai atstumiantį.

THE SUGARLAND EXPRESS

Tarp gausių šio meto filmų, kur vaizduojami nusikaltimai ir policija, turime ir šį. Tai kriminalinis filmas, pagrįstas tikru atsitikimu 1969 m. Texas valstybėje. Jauna moteris Lou Jean (ją vaizduoja Goldie Hawn) ateina aplankyti savo vyro Clovis (William Atherton) į kalėjimo farmą, iš kurios jį perrengusi su lankytojų minia išveda. Prisikalbina seną porą juos pavėžinti. Senukas vairuotojas buvo toks kalbus, kad užsišnekėjęs labai lėtai važiavo. Iš paskos susidarė pusė mylios ilgio automobilijų virtinė. Juos sulaiko policija. Išsigandusi Lou Jean pagriebia vairą ir pabėga. Policijai besivejant, automobilis nurieda nuo kriaušio. Lou

suaidina sunkiai sužeistą ir, kai policininkas ją gelbėdamas neša, ji ištraukia jo revolverį ir numeta vyrui. Dabar jie pagrobia policininką ir automobiliu važiuoja į namus, kur atiduotas auginti jų vaikas. Ji skuba jo atsiimti, nes augintojai nori galutinai jį išsūnyti. Juos vejasi šimtai policininkų. Kai kurie jų ir vietinės gvardijos vyrai nori juos nušauti, tačiau policijos vadas, per 18 metų nieko nenušovęs, nenori ir dabar tai daryti. Vis dėlto vyras peršaunamas ir miršta, o Lou išlieka gyva.

Atherton vaidyba natūrali ir įtikinanti. Lou vaidina su išraiška, bet tarpais pereina į perdėjimus. Aplamai visas filmas yra gausus perdėjimais. Paskui bėglius susidaro ilgiausias policijos karavanas. Gyventojai pravažiuojančius bėglius sutinka su dovanomis ir bučiniiais, lyg kokius herojus. Filme yra patetiško, romantikos, nuotykių, intriguojančio vyksmo, šeimos šilimos ir meilės vaikui, bet taip pat yra ir pagrobėjų bei gaudytojų brutalumo. Šis filmas iš dalies yra ciniškas, bet tikroviškas. Dėl savo kriminalinio pobūdžio jis yra skiriamas tik suaugusiems ir brandesniam jaunimui.

ZARDOZ

Fox bendrovės filmas, susuktas režisieriaus John Boorman, to paties, kuris sukūrė "Leo the Last" ir "Deliverance". Tai panašiai, kaip Woody Allen sukurtasis filmas "Sleeper", vaizduoja ateitį, tik "Zardoz" šauna visu šimtmečiu dar toliau — neva vaizduodamas 2293 metus. Filmą rodo grupę žmonių, susimetusių Vortex slėnyje. Šis filmas toks fantastinis, kad amerikiečiai gal jį įrikiuotų į "mysteries" kategoriją. Tuo gal ir norėta patraukti publiką, bet neišvengta ir visokių nesąmonių. Stengiamasi vaizduoti laiką, kai technologija įgalins žmogų gyventi nenutrūkstamą amžiną gyvenimą, pilną nuovokos ir pažinimo, bet per tiek laiko jau nebeliks ko nors naujo išmokti ir pažinti. Tad gyvenimas pasidaro beprasmiškas, nebėra ko gyventi.

Tie "amžinieji" vis dėlto pasilieka žmogiški. Jie gali nusikalsti to slėnio gyvenimo būdui ir yra baudžiami arba pasendinimu, arba padarymu visiškai apatiškais, bejausmiai. Nors tas filme vaizduotas mažasis pasaulis vešlus (daugiausia filmuota Airijoje, į pietus nuo Dublino), tačiau jis nesaugus. Atsiranda naikintojų, eksterminatorių, kurie žudo beginklius žmones. Erdve skrieja milžiniška, lyg iš akmens, monolitinė galva — Zardoz, į kurią įsitaisęs atnešamas smalsus eksterminatorius

KAS YRA NEMORALU?

Skaitant „Laiškuose Lietuviams“ filmų ap-
rašymus, man kartais kyla klausimas, kas yra
nemoralu. Pvz. vertinant filmą „The Sting“
(nr. 3, psl. 10), buvo taip pasakyta: „Filme
nėra kokių nors ryškiai nemoralių scenų. . . bet
vis dėlto jame yra ir žudymų, ir muštynių, ir
apgaušinėjimų“. Gal šis išsireiškimas daugelio
skaitytojų bus priimtas be ypatingesnio dėme-
sio, nes žudymai ir apgaušinėjimai yra visuo-
tinis žmonijos reiškinys visose civilizacijose.
Mes taip su šiais veiksmais esame apsipratę,
kad net jų nedrįstame vadinti nemoraliais.
Žmogui pasirodyti nuogam viešoje vietoje ar
filme yra nemoralu, tačiau žudyti nėra „ryš-
kiai nemoralu“. Jeigu mažas berniukas įbėgs
į svečių kambarį be kelnėčių, tai tuoj bus su-
gėdintas: „Fui, tu begėdi!“ O jeigu paskui tas
pats berniukas, apsirengęs kaubojaus drabu-
žiais, bėgios po kambarį su žaisliniu šautuvu,
šaukdamas „bang-bang“, tai jis bus visų pa-

(Sean Connery). Įvyksta krizė visame slėnyje.
Beveik visi Vortexo gyventojai žūna. Išlieka
tik tas eksterminatorius ir viena „amžinoji“
pradėti naują rasę.

Aplamai filmas miglotas, sunku sekti jo
prasmę. Jame pasitaiko ir sumišusių religinių
užuominų, ir nepadorumų, o jau žiaurumo —
tai kaip retai kur. Nors to brutalumo detalės
ir nėra demonstruojamos, bet prišaudoma ir
primušama kalnai žmonių. Filmas atrodo gana
kvailas. Jame nėra nė jokios vaidybos subtilu-
mo, tad tenka tik stebėtis, kad amerikietiškas
filmas prieina iki tokio pasimetimo ir deka-
dencijos.

Juozas Prunskis

lydimas su šypsena ir pagyrimu, kad tai „labai
vikrus berniukas“...

Man atrodo, kad ne tik žmogaus, bet net ir
gyvulio žudymas yra nemoralus veiksmas, jei-
gu tai daroma tik savo malonumui ar gobšumui
patenkinti. Žinoma, yra atvejų, kai sunku iš-
aiškinti, kur riba. Kai aš, paėmęs purkštuvą
su nuodais, žudžiau prie namo pamato susitel-
kusias skruzdės, tai neturėjau jokių abejonių,
jog darau tai, kas reikalinga. Bet kai mano ma-
žamečiai vaikai krykštaudami kojomis trynė
skruzdės kiemo viduryje, tai aš juos subariau,
kad taip negalima daryti — Dievulis nubaus!
Laimė, kad tie valakai dar buvo mažutėliai ir
nesusiprato mane paklausti, kodėl aš galiu
skruzdės žudyti, o jie — ne...

Žudymo nemoralumą (taip pat ir karo at-
veju) jau nuo senų laikų pripažino paskiri in-
dividai, bet platesniu mastu šią idėją paskelbė
mūsų dažnai pajuokiami „hipiai“ savo šūkiu:
„Make Love, not War!“ Šitas šūkis gal išliks
amžiams greta kitų garsių šūkių: „Atgal į gam-
tą!“, „Visų šalių proletarai, vienykitės!“ ir kt.,
kurie pasuko žmonijos civilizaciją viena ar ki-
ta kryptimi. Jeigu tas šūkis kai kam ir atrodo
vulgarus, bet reikia pripažinti, kad šių dienų
žmonija jau yra gerokai prabudinta ir stengia-
si atsiriboti nuo bet kokio kraujo praliejimo.

Moralumas gali labai įvairuoti vietas, laiko
ir kitų aplinkybių atžvilgiu. Jei visame pasau-
lyje moterys gali vaikščioti neužsidengusios
žemutinės veido dalies, tai arabų kraštuose
joms neleidžiama taip elgtis — būtų nemora-
lu. Mūsų motinos, augusios tokioje visuomenė-
je, kurios standartai neleido moterims rodyti
kojų aukščiau kelių, dabar pačios savo ranko-
mis taip sutrumpino dukryčių sijonukus, kad,
dukrytei pasilenkus, jau nebematai sijonuko...
Prieš keliolika metų buvo griežtai draudžiama

į laikraščius ar žurnalus dėti nuogo žmogaus fotografiją, bet jeigu pažvelgsime į to meto kai kuriuos žurnalus, pvz. „National Geographie“ ar „Life“, tai pamatysime ten įdėtus aborigenus – vietinius Afrikos ar Australijos gyventojus visiškai nuogus. Jeigu išsimokslinęs ir turtin-gas žmogus nemoraliai gyvena, tai visuomenės akyse jis bus tik ekscentrikas, bet jeigu taip pat elgsis koks nors paprastas vargšas žmo-gelis, tai jis bus vadinamas nemoralium. O ar daug yra žmonių, kurie pasakytų, kad valstybių gal-vos, pardavusios Jaltaje Pabaltijį, pasielgė ne-moraliai? Sakoma, kad tai tik aukštoji politika. Ir jeigu kada nors būtų pripažinta, kad tai buvo nemoralus veiksmas, tai būtų daug bėdos nuimti to vyro atvaizdą nuo bilijonų dešimtu-kų (dimes). O ar „Jungtinės Tautos“ galime vadinti moralia institucija, jei ten žudikas kal-ba apie žmogaus teises ir vilkas grasina ėriu-kui, kad jis teršias vandenį?...

Iš tarptautinės plotmės grįžkime į savo pa-rapijas. Manau, kad kiekvienas mūsų pažįsta bent vieną ar kelis asmenis, kurie kiekvieną sekmadienį eina Komunijos, nors žino, kad čia pat, toje pačioje bažnyčioje, sėdi jo artimas, kuriam jis neatleidžia ir pasiryžęs niekad ne-atleisti už kokią nors tikrą ar tik tariamą nuo-skaudą. Arba štai koks nors visuomenės ar net religinės srities veikėjas, kuris savo šeimos gy-venime yra despotas, palaipsniui žudąs tą, ku-riam kadaise prie altoriaus prisiekė ištikimybę. Ar tai yra moralu?

Iš tų kelių pavyzdžių matome, kaip yra ne-atsargu kartais per greitai švaistytis moralumo ar nemoralumo sąvokomis ar moralę matuoti tik sijonukų trumpumu ar ilgumu.

Nors aš nesu nei teologijos, nei moralės mokslų specialistas, bet rašau taip, kaip man protas diktuoja. Pagaliau juk „Laiškai Lietu-viams“ yra lyg forumas, kur leidžiama pasisa-kyti ir tiems, kurie vienu ar kitu klausimu turi tik savo privačią nuomonę, bet ne būtinai žinovo ekspertizę (pig. V. A. Jonyno „meno kritiką“ šių metų „L.L.“ nr. 2, psl. 61).

Vytautas Abromaitis

JĖZUITŲ GIMNAZIJOS VAIDINIMAI

Kaip buvęs Kauno Jėzuitų gimnazijos mo-kinys, susidomėjęs perskaitau Br. Krištanavi-čiaus, S.J., atsiminimus apie jėzuitus nepri-klausomoje Lietuvoje. Ši straipsnių serija at-neša iš tolimos praeities daug pamirštų pavar-džių, primena kai kuriuos įvykius, sukelia jau-nų dienų nostalgiją.

Rašydamas apie Jėzuitų gimnazijos ruoštus vaidinimus, T. Krištanavičius pamini: „1937 m. gruodžio 4 ir 5 d. buvo suvaidintas religinio turinio veikalas, kurio titulas, deja, T. Kipo dienoraštyje nepažymėtas“.

Buvau šio vaidinimo dalyvis ir atsimenu, taip pat su dienoraščio pagalba, kad tais me-tais buvo vaidinta kažkurio anglų autoriaus „Pranašystė“. Tai tragiška istorija apie aršų katalikų priešą, Northumberlando kunigaikštį, kuris reformacijos įkarštyje persekiojo katali-kus. Jam išvarant iš vieno vienuolyno katali-kus, senas vienuolyno abatas rūščiai pikta kunigaikštį prakeikia, pranašaudamas jam blogą galą. Vėliau vaidinime ir vystosi tos vienuolio pranašystės. Kunigaikščio sūnus tampa katali-kų kunigu ir, piktadariui sunkiai kunigaikštį durklu sužeidus, dar spėja suteikti savo atsiver-tusiam į katalikų tikėjimą tėvui paskutinius sakramentus.

Vaidinimą režisavo J. Monkevičius, Valsty-bės teatro aktorius ir vėliau režisierius. Jis žu-vo vokiečių okupacijos metais, nušautas ban-ditų netoli savo namų Kauno Žaliakalnyje. Repetici-jose jam padėjo Bronė Kurmytė ir An-tanas Škėma, tremtyje tapęs rašytoju ir žuvęs automobilio katastrofoje. Prieš spektaklius jis artistus ir grimuodavo.

Be T. Kipo dienoraštyje minėtų dviejų spektaklių gruodžio 4 ir 5 d., dar buvo du spektakliai gruodžio 7 ir 8 d. Po paskutinio vaidinimo gruodžio 8 d. bendrabučio valgyk-loje buvo suruošta visų mokinių labai laukta „paskutinė vakarienė“, kurioje aktoriai ir jų vadovai buvo vaišinami įvairiais gardumynais, alumi ir vynu.

Sūnaus vaidmenį šiame vaidinime atliko VII klasės mokinys Bliumentalis, kuris vėliau repatrijavo į Vokietiją, ten tapo vokiečių ka-riuomenės karininku ir žuvo prie Leningrado. Piktadarys, nudūręs kunigaikštį, buvo Stasys Butkevičius. Kunigaikštis, perdurtas ir be są-monės keliamas ant suolo, premjeroje pats už-sikėlė savo ilgas kojas, kas salėje sukėlė mo-kinių prunkštimą. Po vakarienės 16 metų „ku-nigaikštis“, išilęs nuo išgerto vyno, pėsčias vi-durnaktį žygiuodamas namo, nušalo kairiąją ausį. Kitą dieną gimnazijon jis atėjo tik į tre-čią pamoką, bet bausmės, kaip „užsipelnęs ar-tistas“, negavo. Iki šios dienos jis mėgsta baž-nytinį vyną, o kairioji ausis, šalnomis užėjus, kartais paskausta.

Vaidinimo dalyvis

Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

LIETUVOS ŠOKĖJAI BULGARIJOJE

Praėjusių metų pabaigoje Lietuvos Valsybinio Akademinio operos ir baleto teatro šokėjai gastroliaavo Bulgarijoje su koncertine programa. Tai buvo tik antras kartas, kai Lietuvos baletas buvo išvykęs į svetimą kraštą. Pirmą kartą 1969 m. buvo R. Vokietijoje. Programa buvo daugiau klasikinio pobūdžio, repertuaras baleto lankytojams pažįstamas, bet šokėjų trupė pasirodė labai vykusiai ir buvo bulgarų šiltai sutikta. Ypač publiką žavėjo mūsų šokėjai vyrai, "jauni, stiprūs, lakaus šuolio, gerai treniruoti". Gastrolės truko 10 dienų.

ESTRADINĖS MUZIKOS KONKURSAI

– APŽVALGA

Vadinamajame "Gintarinės triūbos" konkurse, kuriame varžosi estradiniai orkestrai, instrumentalistai-vokalistai ir estradiniai ansambliai, dalyvavo 13 kolektyvų iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, Lenkijos ir kt. Varžybos vyko tris dienas. Orkestrų grupėje pirmą vietą laimėjo kauniečiai – "Oktava". Konkurso rengėjai džiaugiasi, kad šį kartą repertuare vyravo kūriniai "apie dabarties problemas, džiaugsmus, rūpesčius", o buvo kur kas mažiau temų apie meilės svajones.

"Kultūros barai". Nr. 1 (1974)

TEATRO FESTIVALIS KAUNE

Š.m. balandžio mėn. pabaigoje Kaime įvyko teatro festivalis, kuriame dalyvavo visi Lietuvos dramos teatrai, atvežę bent po vieną pjesę, pastatytą per paskutiniuosius dvejus metus. Didžiąją dalį pjesių kūrėjų

pavardžių sudarė "įvairių Tarybų šalies dramaturgai, kaip M. Baidžijevs, V. Rozovas, Č. Aitmatovas" ir kt. Ketvirtąją festivalio dieną pasirodęs Vilniaus Rusų dramos teatras susilaukė daugiausia šiltų žodžių spaudoje ir epiteto "įdomiausias iš festivalyje parodytų spektaklių".

IŠLEISTI VINCO PIETARIO RAŠTAI

Pirmą kartą per paskutiniuosius 30 metų "Vagos" leidykla išleido V. Pietario raštų tomą – "Rinktiniai raštai". Rinkinyje atstovaujama svarbiausioms V. Pietario literatūrinės veiklos sritims. Jame nėra tik autorius lingvistinių, publicistikos, istorijos straipsnių ir kūrinių bandymų.

"Literatūra ir Menas", Nr. 17 (1974)

K. ŠAPKAI VĖL PASISEKĖ

Š.m. pradžioje Kaune įvykusiose pajėgiausių šalies šuolininkų į aukštį varžybose laimėtojų tapo vilnietis K. Šapka, nors jo rezultatas šį kartą kiek kuklesnis – 2 m 16 cm. Antroji vieta atiteko estui V. Lumis, o trečioji olimpiniam čempionui leningradiečiui J. Tamarkui.

LITERATŪRA VAIKAMS

Vasario mėn. gale Vilniuje įvyko Rašytojų sąjungos posėdis, kuriame buvo aptartas 1973-jų metų vaikų literatūros derlius. Posėdyje dalyvavo eilė poetų, rašytojų ir dirbančiųjų su vaikais auklėtojų. Praėjusiais metais išleista 17 vaikų prozos knygų ir visa eilė poezijos kūrinių, kaip E. Miežalaičio "Dainos dienoraštis", E. Selionio "Mes vyrai pipirai", L. Gutausko "Sakmės apie bičių darbus", V. Laužiko

"Linksmi rūpestėliai" ir kt. Prie poezijos galima priskirti ir V. Žilinskaitės eilėraščius, esančius knygoje "Kaktuso paslaptis", ar J. Marcinkevičiaus rinkinį "Laukinė kriaušė".

Iš prozos kūrinių paminėtini V. Žilinskaitės "Kaktuso paslaptis", A. Liobytės "Tėveli, būk mažas", M. Sluckio pasaka-apysaka "Laiškanešys neturi mirti", B. Vilimaitės ir R. Šukio "Kregždžių aikštė" ir kt.

("Lit. ir Menas" Nr. 10, 1973)

KELIAUJANTI GINTARO PARODA

Apie 600 lietuviškojo gintaro eksponatų, paimtų iš Palangos gintaro muziejaus, kartu su eile grafikos darbų ir gobelenų sudaro parodos medžiagą, kuri pereitais metais ir šių metų pavasarį yra kilnojama po įvairias Europos šalis. Paroda jau viešėjo Paryžiuje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje, Rytų Vokietijos respublikoje, Austrijoje. Kiekvienoje vietoje paroda buvo labai palankiai sutinkama tiek vietinės spaudos, kuri plačiai rašydavo apie Lietuvą, Vilnių ir gintarą nuo Baltijos krantų, tiek lankytojų, kurių atsiliepimai apie parodos eksponatus buvo labai šilti ir nuoširdūs.

LIETUVOS KALVIŲ KALVIS

Pranciškus Mažeikis, septyniasdešimt metų žemaitis, yra vertai užsitarnavęs Lietuvos kalvių kalvio titulą (šis vardas jam atiteko 1971 m. varžybose Druskininkuose). Kalviauti Mažeikis pradėjo beveik kūdikystėje, nes jo ir tėvas, ir senelis kalviai buvę.

Dabar dar sveikas ir tvirtas dirba savo pamėgtąjį darbą kalvėje, nors ne toks didelis pareikalavimas jo plūgų ar arklių kaustymo meno, kaip seniau. Didžiausia kalvių kalvio paguoda — kad vienintelis sūnus (jis turi dar 4 dukteris) seka tėvo pėdomis, nesipurto kalvio amato.

("Gimt. kraštas" Nr. 6, 1974)

NUOTRUPOS

* Užtvenkus Bartuvos upelį, vanduo užliejo 50 ha plotą, kuris pavadintas Mosėdžio ežeru. Iš jo bus imamas vanduo kolūkio laukams drėkinti ir įruošti poilsio vietą.

* Vitražų kūrėjas dailininkas Kazimieras Morkūnas švenčia savo penkiasdešimt metų sukaktį ir ta proga šių metų gale ruošiasi surengti savo kūrybos parodą. Dail. Morkūnas su savo vitražais yra dalyvavęs parodose Montrealyje (1967), Osakoje (1971), yra laimėjęs premiją už vitražus Kryžkalnio paminklo memorialinei patalpai, sukūręs vitražų Maskvai, Taškentui, Gurzufė. Vienas jo vitražas yra įmontuotas net Gvinėjoje.

* Motiejus Miškinis mirė, eidamas septyniasdešimt septintus metus. Jis buvo literatas, vertėjas, kultūrininkas. Studijavęs rusų literatūrą, daugiausia vertė klasikinių rusų rašytojų: Dostojevskio, Gogolio, Čechovo, Tolstojaus ir kt. kūrinius į lietuvių kalbą.

"Laiškų Lietuviams" konkursas

Šių metų straipsnio konkurso tema yra laisva, tik rašinys turi tikti "Šeimos" ar "Jaunimo" skyriui. Tad reikia rašyti koku nors šeimos ar jaunimo klausimu. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki š.m. gruodžio 31 dienos.

Už geriausius rašinius bus skiriamos penkios premijos: I — 150 dol. (mecenatės — Jolita ir Vida Kriaučeliūnaitės), II — 100 dol. (mecenatė — Birutė Lieponytė), III — 75 dol. (mecenatas — Vincas Kuliešius), IV — 50 dol. (mecenatė — Stefanija Rudokienė), V — 25 dol. (mecenatė — Ona Kuliešienė).

Laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" 25 m. sukaktuvinio banketo metu 1975 m. vasario mėn. 23 d. Jaunimo Centre.

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME "LAIŠKU LIETUVIAMS"

RĖMĖJAMS:

100 dol. aukojo N.N. iš Čikagos.

50 dol. aukojo Jonas Kirvaitis.

25 dol. aukojo Vytautas Zubas.

Po 10 dol. aukojo: J. Butikas, P. Dirda, Z. Koronkevičius, J. Ardys, O. Vilėniškienė, V. Gečas, P. Tomaševičius, kun. V. Radvina.

8 dol. aukojo I. Deksnys.

Po 5 dol. aukojo: A. Juškys, A. Gaigalas, J. Sungaila, kun. I. Urbonas, M. Masalskienė, kun. S. Morkūnas, S. Juškus, P. Atkočiūnas, K. Linkus, A. Grigaliūnas, A. Lesevičienė, D. Žuraitis, P. Balčiūnas, A. Daugirdas, P. Aglinskas, S. Geštautas, V. Sinkus, M. Vygan-
tas, J. Raišys, A. Zalubienė, V. Urbonas, P. Gruodis, H. Pakalnis,
B. Aras, kun. V. Karalevičius, K. Majauskas, M. Ostrauskas, V. Selenis, L. Vedegys, S. Palubeckienė, P. Norvilas, J. Skripkienė, A. Dagilis, B. Kripkauskienė, K. Augūnas, A. Dronsatavičius, M. Manomaitis, J. Butkus, M. Matuzienė, A. Mikėnas, A. Lišauskas, K. Aglinskas, J. Jodelė, V. Girūnas, A. Valavičius, M. Grisius, J. Gritėnas, kun. P. Statkus, J. Kanišauskas, A. Razma, vysk. V. Briz-
gys, T. Bukaveckas, F. Černienė, O. Lanys, A. Lipčienė, J. Skrins-
ka, B. Paplėnienė, O. Motusaitienė, kun. J. Pragulbickas, V. Nor-
vilas, I. Vilimas, O. Veleikis, S. Jurskytė, kun. M. Kirkilas, C. Pet-
rulis, kun. P. Katauskas, A. Barzdukas, A. Bilaitienė, A. Sadaus-
kienė, P. Sošienė, P. Atkočaitis, A. Nekrašius, G. Viskantienė, P. Vitas, K. Štuopienė, J. Baltakys, E. Lukošius, J. Kaknevičius, J. Jagėla, R. Korzonas, E. Masaitienė, A. Rimkienė, A. Baltrukėnas, M. Kapačinskas, J. Varaneckienė, E. Diminskienė, G. Končienė, O. Jankevičiūtė, J. Samaitis, E. Vitkus, kun. P. Geiščiūnas, E. Mali-
šauskas, A. Čepėnas, A. Matulionis, I. Kalvaitienė, I. Borgogni, J. Leiberis, J. Bilevičius.

Po 4 dol. aukojo: M. Pečiulienė, N. Norris, kun. K. Gečys.

Po 3 dol. aukojo: K. Stundžia, A. Paulius, S. Kalvaitis, M. Choro-
manskis, L. Vilūnas, B. Čižikas, E. Balčiūnienė, L. Kezenius, V. Remeikis, K. Krušinskas, M. Noreikienė, L. Stirbys, S. Blynas, K. Miliūnas, S. Jankauskas, A. Mikšienė, B. Gudonis, A. Bliūdžius, V. Kėžinaitis, J. Banėnas, J. Kirvaitis, A. Baltrūnas, kun. J. Patašius, J. Turčinskas, S. Charžauskienė, H. Šatinskas, A. Skučienė, R. Bal-
sienė, J. Abraitis, J. Šiaučiūnas.

Po 2 dol. aukojo: kun. J. Tautkus, E. Arlauskienė, J. Janulaitis, A. Varneckas, T. Alenskienė, Z. Grybinas, S. J. Sakalas, A. Kavaliū-
nas, L. Raslavicius, V. Gliošas, M. Jasaitis, V. Maciejauskas, kun. A. Babonas, B. Monkevičienė, B. Baras, M. Šimkus, P. Narbutis, K. Jakštas, A. Juodka, B. Petrošius, A. Dikinis, A. Naujokas, E. Ribo-
kienė, M. Kvedaras, J. Ugėnas, M. Kudirkienė, J. Kižys, R. Petke-
vičius, J. Adomaitis, L. Vedeckas, V. Matulionis, kun. A. Treška,

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurna-
las. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Ei-
vaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algimantas Kezys, S.J., Nijolė Užubalienė.
Administracija: Petras Kleintotas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis—Algirdo Ku-
rausko / fotografija — Algirdo Grigaičio. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas:
2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immacu-
lata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiras numeris — 50 c.